

URZĄD STATYSTYCZNY W RZESZOWIE

Powszechny Spis Rolny 2010

**RAPORT Z WYNIKÓW
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO**

Rzeszów 2011

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący

Marek Cierpiat-Wolan

Członkowie

Piotr Drygaś, Dorota Jasiukiewicz, Teresa Krzemińska,
Irena Polak, Anna Tworek-Ptak, Jadwiga Uchman,
Elżbieta Woda, Elżbieta Wojnar, Józef Wojtak

Sekretarz

Barbara Błachut

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych US

URZĄD STATYSTYCZNY W RZESZOWIE

ul. Jana III Sobieskiego 10, 35-959 Rzeszów
tel.: 17 8535210, 17 8535219; fax: 17 8535157

<http://www.stat.gov.pl/rzesz>

e-mail: SekretariatUSRze@stat.gov.pl

PRZEDMOWA

Publikacja „Powszechny Spis Rolny 2010 – Raport z wyników województwa podkarpackiego” zawiera podstawowe dane o rolnictwie zebrane podczas Powszechnego Spisu Rolnego od dnia 1 września do 31 października 2010 r.

PSR 2010 był pierwszym spisem przeprowadzonym po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, jak również innowacyjnym badaniem zrealizowanym wyłącznie na formularzu elektronicznym oraz wykorzystującym w szerokim zakresie źródła administracyjne. Oprócz wywiadów przeprowadzanych przez rachmistrzów spisowych z wykorzystaniem urządzeń typu hand-held (metoda CAPI), w spisie zastosowano dwie nowe metody zbierania danych: wywiady telefoniczne wspomagane przez program komputerowy (metoda CATI) oraz samospis internetowy (metoda CAII).

Szeroki zakres informacji zebranych w badaniu pozwoli na analizę zmian w rolnictwie, jakie zaszły na przestrzeni lat 2002-2010, jak również na ocenę wpływu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz objęcia polskiego rolnictwa Wspólną Polityką Rolną.

Przekazując Państwu niniejsze opracowanie, dziękuję wszystkim, którzy wnieśli swój wkład w przeprowadzenie spisu na terenie województwa podkarpackiego. Wyrażam przekonanie, że dane spisowe okażą się przydatne decydom, analitykom i naukowcom zajmującym się tematyką wsi i rolnictwa.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Rzeszowie

dr Marek Cierpień-Wolan

Rzeszów, wrzesień 2011 r.

SPIS TREŚCI

	Nr	Str.
PRZEDMOWA		3
UWAGI METODYCZNE		6
I. CZĘŚĆ ANALITYCZNA		20
GOSPODARSTWA ROLNE		20
UŻYTKOWANIE GRUNTÓW		22
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW		23
ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE		26
CIĄGNIKI I MASZYNY ROLNICZE		28
PRACUJĄCY W GOSPODARSTWACH ROLNYCH		31
II. CZĘŚĆ TABELARYCZNA		
Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i użytkowników w latach 2002 i 2010	1	40
Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i rodzaju prowadzonej działalności rolniczej w latach 2002 i 2010	2	41
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i rodzaju prowadzonej działalności rolniczej w latach 2002 i 2010	3	42
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych według użytkowników w latach 2002 i 2010	4	43
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010	5	44
Powierzchnia zasiewów według użytkowników w latach 2002 i 2010	6	45
Powierzchnia zasiewów według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010	7	46
Zwierzęta gospodarskie według użytkowników w latach 2002 i 2010	8	47
Zwierzęta gospodarskie według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r.	9	48
Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą według użytkowników w latach 2002 i 2010	10	49
Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010	11	50
Pracujący wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r.	12	51
Użytkownicy gospodarstw indywidualnych według grup wieku, płci i grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r.....	13	52
Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych w ciągu roku według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010	14	53

WYKRESY

	Nr	Str.
Struktura gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (2002, 2010)	1	21
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą (2002, 2010)	2	22
Struktura powierzchni zasiewów (2002, 2010)	3	25
Powierzchnia zasiewów według grup obszarowych w 2010 r.	4	26
Zwierzęta gospodarskie na 100 ha użytków rolnych (2002, 2010)	5	28
Struktura ciągników rolniczych w gospodarstwach rolnych według mocy ciągnika (2002, 2010)	6	29
Pracujący i gospodarstwa rolne oraz przeciętna liczba pracujących na 1 gospodarstwo w 2010 r.	7	33
Użytkownicy gospodarstw indywidualnych według grup wieku w 2010 r.	8	35
Struktura gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i województw w 2010 r.	9	36
Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności i województw w 2010 r.	10	37
Struktura powierzchni zasiewów według województw w 2010 r.	11	38

MAPY

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według województw w 2010 r.	1	39
Obsada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych według województw w 2010 r.	2	39

UWAGI METODYCZNE

Wprowadzenie

Powszechny Spis Rolny 2010 (PSR 2010) przeprowadzony został **od 1 września do 31 października 2010 r.** według stanu na dzień **30 czerwca 2010 r.** (dzień referencyjny) o godzinie 24⁰⁰.

Podstawę prawną PSR 2010 oraz badania metod produkcji rolnej stanowiły:

- a) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1166/2008 z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie badań struktury gospodarstw rolnych i badania metod produkcji rolnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 571/88 (Dz. U. UE nr L 321 z dnia 1 grudnia 2008 r.), zwane dalej rozporządzeniem unijnym;
- b) Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o powszechnym spisie rolnym w 2010 r. (Dz. U. z dnia 10 sierpnia 2009 r., nr 126 poz. 1040), zwana dalej Ustawą;
- c) Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 1995 r., nr 88, poz. 439; z 1996 r., nr 156, poz. 775; z 1997 r., nr 88, poz. 554 i nr 121, poz. 769; z 1998 r., nr 99, poz. 632 i nr 106, poz. 668; z 2001 r., nr 100, poz. 1080; z 2003 r., nr 217, poz. 2125; z 2004 r., nr 273, poz. 2703; z 2005 r., nr 163, poz. 1362; z 2006 r., nr 170, poz. 1217; z 2007 r., nr 166, poz. 1172);
- d) Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej.

W powyższych aktach prawnych określono termin i zakres tematyczny spisu, zasady organizacji i realizacji prac spisowych, zobowiązanie respondentów do udzielania informacji oraz sposób zebrania i ochrony danych.

PSR 2010 jest pierwszym spisem zrealizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Z członkostwa państwa polskiego w UE wynika szereg zobowiązań, m.in. konieczność dostarczenia informacji z dziedziny rolnictwa w zakresie i terminach określonych przez Komisję Europejską.

Potrzeba przeprowadzenia PSR 2010 r. wynikała ponadto z konieczności:

- ✓ zapewnienia bazy informacyjnej o gospodarstwach rolnych, koniecznej dla realizacji krajowej, regionalnej i lokalnej polityki rolnej i społecznej na wsi,
- ✓ analizy zmian, jakie zaszły w rolnictwie na przestrzeni lat 2002-2010,
- ✓ wykonania zobowiązań Polski w zakresie dostarczenia informacji dla potrzeb innych niż EUROSTAT organizacji międzynarodowych (FAO, OECD i inne),
- ✓ pospisowej aktualizacji statystycznego rejestru gospodarstw rolnych, a tym samym przygotowania operatów do różnotematycznych badań reprezentacyjnych z zakresu rolnictwa realizowanych w latach następnych.

Wyniki spisu zostaną przedstawione w publikacjach krajowych pod następującymi tytułami:

1. Powszechny Spis Rolny 2010 – Raport z wyników,
2. Powszechny Spis Rolny 2010 – Użytkowanie gruntów,
3. Powszechny Spis Rolny 2010 – Uprawy rolne i wybrane elementy metod produkcji roślinnej,
4. Powszechny Spis Rolny 2010 – Uprawy ogrodnicze,
5. Powszechny Spis Rolny 2010 – Zwierzęta gospodarskie i wybrane elementy metod produkcji zwierzęcej,
6. Powszechny Spis Rolny 2010 – Środki produkcji w rolnictwie,
7. Powszechny Spis Rolny 2010 – Charakterystyka gospodarstw rolnych,
8. Powszechny Spis Rolny 2010 – Pracujący w gospodarstwach rolnych.

Dodatkowo planuje się wydanie dwóch publikacji szczebla wojewódzkiego:

1. Powszechny Spis Rolny 2010 – Raport z wyników województwa.
2. Powszechny Spis Rolny 2010 – Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim.

Nowym rozwiązaniem w procesie udostępniania danych będzie Analityczna Baza Mikrodanych (ABM), w której znajdą się odpersonalizowane dane uzyskane w spisie i badaniu metod produkcji rolnej. Walorem ABM, istotnym z punktu widzenia użytkowników informacji statystycznej, będzie Aplikacja Użytkowników Zewnętrznych oraz możliwość komunikacji m.in. z Podsystemem Metainformacji czy budowanym obecnie Portalem Geostatystycznym.

Ponadto w Banku Danych Lokalnych będą zamieszczone informacje ze spisu dla poszczególnych szczebli podziału terytorialnego kraju.

Zakres i tematyka Powszechnego Spisu Rolnego 2010

Spis rolny został przeprowadzony jako:

- I. badanie pełne w gospodarstwach rolnych:
 1. osób fizycznych o powierzchni użytków rolnych wynoszącej:
 - a) co najmniej 1 ha,
 - b) poniżej 1 ha:
 - spełniających progi określone w załączniku II do rozporządzenia unijnego (prowadzące uprawę roślin o powierzchni co najmniej: 1 ha dla upraw trwałych, 0,5 ha dla tytoniu, 0,5 ha dla chmielu, 0,5 ha dla warzyw i truskawek gruntowych, 0,1 ha dla warzyw i truskawek pod osłonami, 0,1 ha dla kwiatów i roślin ozdobnych pod osłonami lub prowadzących chów

zwierząt o skali chowu co najmniej: 10 sztuk dla bydła ogółem, 50 sztuk dla trzody chlewnej ogółem, 10 sztuk dla loch, 20 sztuk dla owiec ogółem, 20 sztuk dla kóz ogółem, 1000 sztuk dla drobiu ogółem),

- dodatkowo na potrzeby krajowe - prowadzących uprawę roślin o powierzchni co najmniej: 0,5 ha dla plantacji drzew owocowych, 0,5 ha dla plantacji krzewów owocowych, 0,3 ha dla szkółek sadowniczych i ozdobnych, 0,1 ha dla truskawek gruntowych oraz 0,1 ha dla tytoniu lub prowadzących chów zwierząt o skali co najmniej: 5 sztuk dla krów ogółem, 100 sztuk dla drobiu ogółem oraz 5 sztuk dla koni ogółem, nie więcej jednak niż progi określone w załączniku II do Rozporządzenia unijnego;

2. osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej;

- II. badanie reprezentacyjne w gospodarstwach rolnych osób fizycznych o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych, innych niż określone w pkt. I.1.b).

Wykaz gospodarstw rolnych do spisu powstał na bazie danych administracyjnych, które przed spisem zostały zweryfikowane przez urzędy gmin oraz rachmistrzów spisowych, w trakcie obchodu przedspisowego.

Do budowy wykazu wykorzystano dane z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), dane z gmin (Ewidencja Podatkowa Nieruchomości – EPN – płatnicy podatku rolnego) i starostw powiatowych (Ewidencja Gruntów i Budynków – EGIB), Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (GIJHAR-S – dane o gospodarstwach ekologicznych) oraz Ministerstwa Finansów (PIT6 – płatnicy podatku dochodowego od dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej).

Dodatkowo dla gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, wykaz został zweryfikowany bieżącą sprawozdawczością z zakresu rolnictwa.

Na podstawie informacji administracyjnych wyodrębniono obiekty, które w zależności od wielkości powierzchni użytków rolnych (poniżej 1 ha oraz 1 ha i więcej) oraz wielkości pozostałych progów określonych w Ustawie, zostały zakwalifikowane do badania pełnego lub reprezentacyjnego.

Spis został przeprowadzony z wykorzystaniem wyłącznie formularza elektronicznego. Formularz ten przed spisem został zasilony dostępnymi danymi z rejestrów administracyjnych. Informacje od respondentów uzyskano stosując następujące metody zbierania danych:

- ✓ samospis internetowy (metoda CAII),
- ✓ wywiad telefoniczny z wykorzystaniem komputera (metoda CATI),

- ✓ wywiad bezpośredni z wykorzystaniem urządzenia hand-held przeprowadzany przez rachmistrza spisowego (metoda CAPI).

Tematyka spisu rolnego została ujęta na formularzu elektronicznym w następujących działach:

1. Użytkowanie gruntów.
2. Działalność gospodarcza.
3. Struktura dochodów gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego.
4. Powierzchnia zasiewów i inna.
5. Pogłowie zwierząt gospodarskich.
6. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze.
7. Zużycie nawozów.
8. Aktywność ekonomiczna.
9. Metody produkcji rolnej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o powszechnym spisie rolnym, w terminie od 3 do 10 listopada 2010 r. został przeprowadzony spis kontrolny na próbie 20 tys. gospodarstw indywidualnych wylosowanych z jednostek biorących udział w spisie właściwym.

Schemat losowania próby gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha

Losowanie gospodarstw rolnych przeprowadzone zostało oddzielnie w każdej gminie przy wykorzystaniu schematu losowania warstwowego. Próba gospodarstw o liczebności 150 tys. rozdzielona została pomiędzy gminy w taki sposób, aby błąd względny oszacowania łącznej powierzchni użytków rolnych (tj. z uwzględnieniem gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha, które ujęto w badaniu pełnym) był jednakowy dla wszystkich gmin tj. $v(\hat{y}) \leq 0,01497$.

W celu alokacji próby pomiędzy gminy, wykorzystany został specjalny program optymalizacyjny, który jednocześnie:

- rozdzielał próbę gospodarstw pomiędzy gminy,
- w każdej gminie populację gospodarstw o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha, dzielił w sposób optymalny na trzy warstwy. W efekcie ustalone zostały granice warstw, różne w zależności od gminy,

- wydzielał w danej gminie tzw. warstwę górną zawierającą gospodarstwa największe w klasie gospodarstw poniżej 1 ha. Gospodarstwa te badane były w 100%,
- dokonywał optymalnego rozdziału próby pomiędzy pozostałe warstwy.

W celu wykonania losowania, jako operat wykorzystano wykaz, który obejmował wszystkie gospodarstwa (nie tylko poniżej 1 ha), w którym dla każdego gospodarstwa zapisano m.in. symbol gminy oraz powierzchnię użytków rolnych.

Ważniejsze definicje, pojęcia spisowe i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne – oznacza grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha, będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej oraz gospodarstwo rolne osoby posiadającej użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha lub nieposiadającej użytków rolnych, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę lub (i) 3 sztuki owiec lub (i) 3 sztuki kóz lub (i) 1 konia lub (i) 30 sztuk drobiu lub (i) 1 strusia lub (i) 5 sztuk samic królików lub (i) 5 sztuk samic pozostałych zwierząt futerkowych lub (i) 3 sztuki pozostałych zwierząt utrzymywanych na rzeź lub (i) 1 pień pszczeli.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A, dział 01, grupy: 01.1 – uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 – uprawy roślin wieloletnich, 01.3 – rozmnażanie roślin, 01.4 – chów i hodowla zwierząt, 01.5 – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61 – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia użytków rolnych przekracza 1 ha lub jednostka prowadzi chów zwierząt gospodarskich.

Za użytkownika gospodarstwa rolnego uważa się osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, faktycznie użytkującą gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin oraz chowem i hodowlą zwierząt, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów), warzywnictwo i sadownictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych, chów i hodowlę zwierząt w gospodarstwie (bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, zwierząt futerkowych, zwierząt łownych utrzymywanych na rzeź), pszczół oraz działalność polegającą na utrzymaniu gruntów rolnych już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych według zasad dobrej kultury rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).

Za **działalność gospodarczą inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym** przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe. Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych produktów rolnych (surowców), samozaopatrzenia i dopłat do produktów.

Do **gruntów użytkowanych** przez gospodarstwo zalicza się użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty (np. pod zabudowaniami), niezależnie od tytułu władania (własne, dzierżawione na zasadzie umowy i bezumownie, użytkowane z innego tytułu, wspólnie w części przypadającej użytkownikowi), lecz bez gruntów wydzierżawionych innym.

Powierzchnia gruntów ogółem oznacza łączną powierzchnię wszystkich gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami, spełniające wymogi Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie minimalnych norm z dnia 12 marca 2007 r. z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2010 r., nr 39, poz. 211), na którą składają się:
 - łąki trwałe,
 - pastwiska trwałe,
 - sady (plantacje drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółki),
 - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
 - zasiewy (łączna powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych z wyłączeniem sadów i ogrodów przydomowych),
 - grunty ugorowane,
- użytków rolnych pozostałych (użytki rolne nie użytkowane i nie utrzymywane w dobrej kulturze rolnej w dniu 30 czerwca 2010 r.).

W związku z wprowadzeniem pojęcia **dobrej kultury rolnej**, niektóre rodzaje użytków rolnych, np. łąki, pastwiska, a także pozostałe grunty, nie są w pełni porównywalne z wynikami PSR 2002.

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha, pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (nie zalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną. Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe).

Powierzchnia pozostałych gruntów to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nie użytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym. Do powierzchni pod zasiewami zaliczamy powierzchnię szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, uprawy wikliny, drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także innych upraw trwałych oraz powierzchnię upraw pod osłonami itp. Zalicza się tu także powierzchnię plantacji drzew i krzewów szybkorosnących prowadzonych na użytkach rolnych.

Do **zwierząt gospodarskich** zalicza się następujące gatunki: koniowate, bydło, trzoda chlewna, owce, kozy, drób (tj. kury, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie, pawie, łabędzie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, zwierzęta futerkowe, pnie pszczele oraz pozostałe zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla produkcji mięsa (np. sarny, daniele, dziki itp.). **Powierzchnia gruntów ornych** wykorzystana do wyliczenia obsady trzody chlewnej ujmuje łącznie powierzchnię pod zasiewami, ogrody przydomowe i grunty ugorowane.

Badaniem objęto **ciągniki i maszyny rolnicze** własne (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i wspólne (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo).

Dane o **pracujących** dotyczą gospodarstw indywidualnych oraz gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, które w momencie referencyjnym spisu prowadziły działalność rolniczą.

W powszechnym spisie rolnym 2010, podobnie jak w spisach z 2002 r., badano zarówno bieżącą aktywność ekonomiczną ludności (w ciągu tygodnia poprzedzającego dzień referencyjny spisu), jak też zaangażowanie w pracę (nakłady pracy) w rolnictwie w ciągu roku (12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny spisu). Należy jednak podkreślić, że ze względu na nieco inny sposób zadawania niektórych pytań w formularzach spisowych, pełna porównywalność wyników pomiędzy spisami z 2002 i 2010 roku nie jest możliwa.

Zebrane dane dotyczą:

- w **gospodarstwach indywidualnych** - użytkownika, członków jego rodziny w wieku 15 lat i więcej oraz innych osób pracujących w gospodarstwie rolnym. W przypadku aktywności bieżącej spisywano również osoby z rodziny, które nie wносиły wkładu pracy w gospodarstwo rolne ale mieszkały razem z użytkownikiem w dniu referencyjnym spisu.

Natomiast w celu oceny wkładu pracy w gospodarstwo rolne w ciągu całego roku uwzględniono dodatkowo członków rodziny niemieszkających z użytkownikiem oraz wkład pracy pracowników najemnych (stałych i dorywczych), kontraktowych i osób pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej,

- w **gospodarstwach osób prawnych** – wkładu pracy pracowników najemnych (stałych i dorywczych), kontraktowych i pozostałych pracujących przy produkcji rolnej.

W odniesieniu do **aktywności bieżącej** zastosowano podejście zbliżone do zalecanego przez Europejską Komisję Gospodarczą ONZ i Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich (EUROSTAT) do stosowania w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań oraz badaniach siły roboczej. **Dotyczy ono sytuacji w badanym tygodniu** i pozwala wyodrębnić osoby pracujące (z możliwością wyróżnienia osób pracujących w rolnictwie), bezrobotne i bierne zawodowo. W przypadku Powszechnego Spisu Rolnego 2010 badano sytuację na rynku pracy osób zamieszkałych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w ostatnim tygodniu czerwca 2010 r. Takie podejście pozwala na wyróżnienie zbiorowości osób pracujących wyłącznie lub głównie w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym, służącej do zbilansowania wszystkich pracujących w Gospodarce Narodowej (dane publikowane na bieżąco m.in. w Roczniku Statystycznym RP).

Drugie opisywane ujęcie dotyczy nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy, a więc uwzględnia cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym. Tak liczona zbiorowość osób zaangażowanych w pracę w rolnictwie jest z reguły znacznie wyższa, uwzględnia bowiem wkład pracy w tym okresie każdej osoby, niezależnie czy praca w gospodarstwie rolnym była dla niej pracą wyłączną, główną czy dodatkową. Takie podejście jest spójne z wcześniej publikowanymi wynikami Badań Struktury Gospodarstw Rolnych (unijne: *Farm Structure Survey*), które stanowią podstawę danych dla bazy EUROFARM w okresach międzyspisowych.

W obu ujęciach (bieżącym i rocznym) wśród pracujących w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym możliwe jest wyróżnienie następujących kategorii:

- pracujący wyłącznie w swoim gospodarstwie rolnym,
- pracujący głównie w swoim gospodarstwie rolnym i dodatkowo poza gospodarstwem,
- pracujący głównie poza swoim gospodarstwem rolnym i dodatkowo w swoim gospodarstwie rolnym.

Podziału na pracę główną i dodatkową osoby spisywane dokonywały na podstawie kryterium czasu pracy, tj.:

- **praca główna** – określana dla osób, które wykonywały więcej niż jedną pracę – oznaczała taką, która zwykle zajmuje najwięcej czasu. Jeżeli dwie prace (lub więcej) zajmowały taką samą ilość czasu, pracą główną była ta, która przynosiła wyższy dochód,
- **praca dodatkowa** oznaczała tę, która spośród innych niż praca główna wykonywanych zajęć zarobkowych, zajmowała zwykle najwięcej czasu. Jeżeli dwie prace dodatkowe zajmowały taką samą ilość czasu, należało wskazać tę, która przynosiła wyższy dochód.

Zgodnie z ujęciem bieżącej aktywności ekonomicznej – do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Wśród tak wyróżnionej zbiorowości ogółu pracujących zamieszkujących łącznie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wyodrębniono **osoby pracujące wyłącznie lub głównie w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym, niezależnie od celu prowadzonej w gospodarstwie produkcji**. Definicja i sposób wyodrębniania tej zbiorowości w 2010 r. odbiega od przyjętej w spisach w 2002 roku, co uniemożliwia pełne porównywanie wyników z obu okresów.

Za **pracę w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym** uznaje się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją rolniczą (roślinną i zwierzęcą) oraz prace ogólne, związane z prowadzeniem gospodarstwa np.:

- zakup środków produkcji,
- sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży,
- prace związane z magazynowaniem,

- transport na potrzeby gospodarstwa rolnego,
- bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji,
- organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków,
- wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednio i inne.

Ze względu na zaistniałą w 2010 r. specyficzną sytuację, do pracy w swoim gospodarstwie rolnym wliczono również prace związane z likwidacją skutków powodzi.

Jako pracy w gospodarstwie rolnym **nie traktuje się** takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprzątanie, dogłębienie dzieci oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Wyłączone są również prace związane z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb (bez względu na to czy prowadzone były w gospodarstwie czy poza nim), a także praca w ramach działalności gospodarczej innej niż rolnicza.

Za **pracę poza swoim/rodzinnym gospodarstwem rolnym** uznaje się każdą pracę, również dorywczą, wykonywaną poza tym gospodarstwem – najemną lub na własny rachunek, w tym również w rolnictwie. Do tej kategorii zaliczona została również praca wykonywana w rodzinnej działalności gospodarczej (innej niż rolnicza), np. w agroturystyce, działalności usługowej z wykorzystaniem własnego sprzętu itd.

Do **pracowników najemnych** zaliczono osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie w gotówce lub naturze. Częścią wynagrodzenia mogły być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Do **pracowników najemnych stałych** zaliczono osoby, które pracowały w każdym tygodniu w roku poprzedzającym dzień badania, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych zaliczono również osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku ze względu na:

- specyfikę produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagającej zatrudnienia pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, służbę wojskową, chorobę, wypadek, zgon,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy dorywczy – są to osoby, które w ciągu 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Pomoc sąsiedzka – jest to wymiana nakładów pracy pomiędzy gospodarstwami rolnymi. Praca ta musi być wykonywana bez wynagrodzenia.

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez to gospodarstwo rolne.

Do pozostałych osób pracujących w gospodarstwie rolnym zaliczono członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym), uczniów pracujących w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchownych) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (ale nie pracowników najemnych stałych).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, kontraktowych, pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej i „pozostałych osób pracujących” – **nakłady pracy w rolnictwie tych kategorii pracowników zostały wyrażone wyłącznie w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit – AWU)**. Ten etap prezentacji wyników PSR 2010 przedstawiony zostanie w kolejnych, rozszerzonych opracowaniach analitycznych poświęconych zagadnieniom nakładów pracy w rolnictwie.

Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

W Raporcie prezentowane są podstawowe informacje spisowe dla województwa podkarpackiego na tle kraju. Dane te należy traktować jako **dane nieostateczne**. Mogą one ulec nieznacznym zmianom ze względu na nadal trwające prace związane z przetwarzaniem i walidacją szczegółowych informacji na wszystkich poziomach podziału terytorialnego kraju.

Informacje prezentowane są dla całego rolnictwa (sektor prywatny i publiczny łącznie), w tym w części tablic dodatkowo dla gospodarstw indywidualnych.

Większość danych (powierzchnia zasiewów, zwierzęta gospodarskie, ciągniki i maszyny rolnicze, pracujący) prezentowana jest dla gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą. Informacje dotyczące liczby gospodarstw rolnych i użytkowania gruntów są dodatkowo przedstawione dla ogółu gospodarstw (prowadzących i nieprowadzących działalności rolniczej 30 czerwca 2010 r.).

Dla zachowania porównywalności z poprzednimi latami i badaniami, do przeliczeń na 100 ha użytków rolnych oraz na gospodarstwo rolne, przyjęto powierzchnię użytków rolnych ogółem oraz liczbę gospodarstw rolnych ogółem (jeśli nie zaznaczono inaczej).

Na podstawie wielkości powierzchni użytków rolnych ogółem wyodrębniono następujące grupy obszarowe użytków rolnych ogółem: 0-1 ha, 1-2, 2-3, 3-5, 5-7, 7-10, 10-15, 15-20, 20-30, 30-50, 50-100, 100 ha i więcej.

Zastosowane w publikacji przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:

- „0 - 1”, gdzie przedział jest obustronnie zamknięty $<0,00 - 1,00>$,
- „1 - 2”, gdzie przedział jest obustronnie otwarty (1,01 - 1,99).

W związku z tym, że pojęcie „utrzymywania użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej” wprowadzono w 2004 r. (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 7 kwietnia 2004 r. – Dz. U. z 2004 r., nr 65, poz. 600), dane z tego zakresu podano tylko dla 2010 r.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na sztuki przeliczeniowe duże wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; byczki i jałówki razem w wieku 1-2 lat – 0,70; samce bydła w wieku 2 lat i więcej – 1,0; jałówki w wieku 2 lat i więcej – 0,80; krowy mleczne – 1,0, krowy „mamki” – 0,80,
- trzoda chlewna, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; pozostała trzoda chlewna razem (warchlaki o wadze 20-50 kg, knury i knurki o wadze 50 kg i więcej, trzoda chlewna na ubój o wadze 50 kg i więcej, tj. tuczniki) – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- konie ogółem – 0,80,
- drób, tj. łącznie brojlery kurze oraz kury i koguty dorosłe na rzeź – 0,007; nioski kurze razem – 0,014; łącznie indyki, gęsi, kaczki, drób pozostały (bez strusi) – 0,030; strusie – 0,35,
- króliki ogółem – 0,020.

Dane prezentowane w publikacji zostały naliczone według siedziby użytkownika gospodarstwa rolnego.

Liczby bezwzględne są zaokrąglone do tysięcy i podane z jednym znakiem po przecinku.

Dane w ujęciu odsetkowym prezentowane są z jednym znakiem po przecinku.

Z uwagi na elektroniczną technikę zaokrągleń ww. dane mogą nie sumować się na ogółem i na 100%.

I. UWAGI ANALITYCZNE

GOSPODARSTWA ROLNE

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010 **liczba gospodarstw rolnych** ogółem w województwie podkarpackim wynosiła 261,4 tys., co stanowiło 11,5% ogółu gospodarstw w kraju. Spośród 145,2 tys. gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych (UR) – 145,0 tys. stanowiły gospodarstwa indywidualne.

Liczbę gospodarstw rolnych i średnią powierzchnię użytków rolnych w latach 2002 i 2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2002	2010	2002=100
------------------	------	------	----------

Gospodarstwa rolne ogółem

Liczba gospodarstw rolnych w tys.	311,9	261,4	83,8
Powierzchnia użytków rolnych ogółem w tys. ha	807,9	687,3	85,1
Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwie rolnym w ha	2,59	2,63	101,5

w tym gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą

Liczba gospodarstw rolnych w tys.	235,5	223,3	94,8
Powierzchnia użytków rolnych ogółem w tys. ha	665,6	643,1	96,6
Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwie rolnym w ha	2,83	2,88	101,8

W porównaniu z wynikami PSR 2002, w 2010 r. liczba gospodarstw rolnych ogółem była mniejsza o 50,5 tys., tj. o 16,2%.

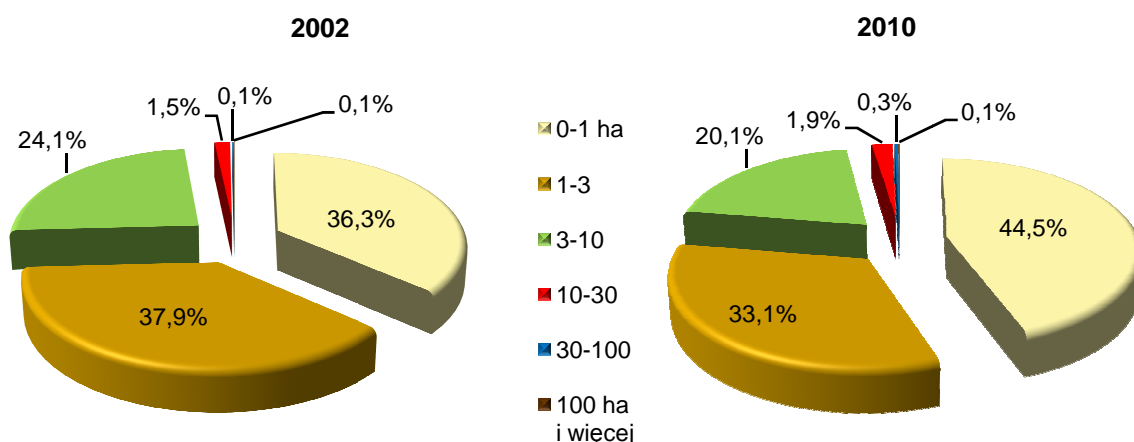
W kraju odnotowano również spadek liczby gospodarstw rolnych, jednak skala tego zjawiska była większa (spadek o 22,4%).

Na przestrzeni ostatnich 8 lat, biorąc pod uwagę wielkość użytków rolnych, nastąpiły w województwie podkarpackim niekorzystne zmiany w strukturze gospodarstw rolnych, które są przeciwieństwem tendencji występujących w kraju.

Odnotowano:

- wzrost liczby gospodarstw najmniejszych – do 1 ha UR (z 113,2 tys. do 116,2 tys.), jak również wzrost ich udziału w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych z 36,3% w 2002 r. do 44,5% w 2010 r.; w kraju wystąpił spadek liczby najmniejszych gospodarstw (do 1 ha) z 977 tys. do 715 tys., jak również ich udziału z 33,3% do 31,4%.
- spadek liczby gospodarstw powyżej 1 ha UR z 198,6 tys. w 2002 r. do 145,2 tys. w 2010 r.; jak również udziału w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych z 63,7% do 55,5%; w kraju odnotowano odwrotną tendencję – wzrost udziału w tej grupie obszarowej z 66,7% do 68,6%.

Wykres 1. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH

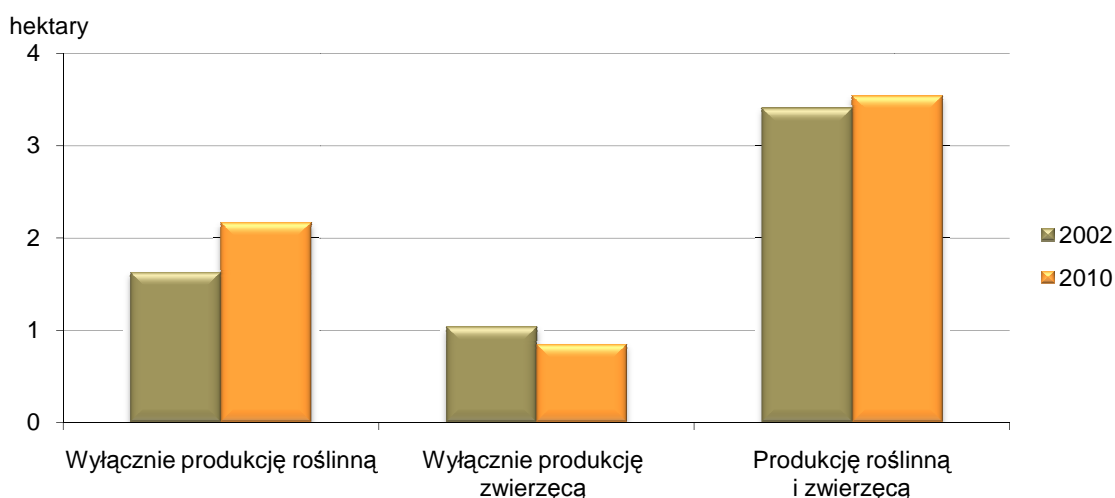
W województwie nieznacznie zwiększył się udział gospodarstw powyżej 10 ha UR (o 0,5%), jednak odsetek tych gospodarstw w 2010 r. pozostał niewielki i wynosił 2,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych, podczas gdy w kraju stanowił 15,3%.

Według wyników spisu 2010 działalność rolniczą prowadziło 223,3 tys. gospodarstw rolnych, co stanowiło 85,4% (w 2002 r. – 75,5%) wszystkich gospodarstw rolnych.

W ponad połowie – 53,2% (w kraju 54,1%) ogółu gospodarstw z działalnością rolniczą prowadzona była zarówno produkcja roślinna jak i zwierzęca, w 45,6% (w kraju 44,7%) – tylko produkcja roślinna, a w 1,2% (w kraju taki sam wskaźnik) – wyłącznie produkcja zwierzęca.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych 1 gospodarstwa rolnego w 2010 r. wyniosła 2,63 ha i była ponad dwukrotnie niższa niż w kraju (6,82 ha). W porównaniu z 2002 r. przeciętna powierzchnia nieznacznie wzrosła (o 1,5%) podczas, gdy w kraju wzrost wyniósł 18,4%.

Wykres 2. ŚREDNIA POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ

Niższą niż w województwie podkarpackim przeciętną powierzchnię UR 1 gospodarstwa rolnego odnotowano tylko w województwie małopolskim. Największą przeciętną powierzchnią charakteryzowały się gospodarstwa rolne w województwach: zachodniopomorskim (19,50 ha) i warmińsko-mazurskim (15,97 ha).

W gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą średnia powierzchnia użytków rolnych wyniosła 2,88 ha (podczas gdy w kraju 7,92 ha).

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2010 wskazują na znaczne zmiany w użytkowaniu gruntów, jakie zaszły od poprzedniego spisu rolnego w 2002 r.

Ogólną powierzchnię gruntów w gospodarstwach rolnych w latach 2002 i 2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2002		2010	
	w tys. ha	ogółem=100	w tys. ha	ogółem=100
Gospodarstwa rolne ogółem.....	968,8	100,0	838,8	100,0
w tym gospodarstwa indywidualne	861,5	88,9	775,1	92,4

W 2010 r. powierzchnia ogólna gruntów należących do gospodarstw rolnych wyniosła 838,8 tys. ha i w porównaniu z 2002 r. była mniejsza o 130,0 tys. ha, tj. o 13,4% (w kraju w tym okresie areał gospodarstw rolnych zmniejszył się o 5,5%). Powierzchnia użytków rolnych ogółem wyniosła 687,3 tys. ha i w odniesieniu do 2002 r. zmniejszyła się o 120,6 tys. ha, tj. o 14,9% (w kraju zmniejszyła się o 8,1%). Zmniejszyła się także powierzchnia zasiewów o 44,6 tys. ha, tj. o 12,1% (w kraju o 1,8%) oraz powierzchnia pastwisk trwałych o 36,2 tys. ha, tj. o 56,0% (w kraju o 39,9%).

Wzrosła natomiast powierzchnia sadów o 3,9 tys. ha, tj. o 41,5%, (w kraju w tym czasie wzrosła o 33,9%), łąk trwałych o 19,5 tys. ha, tj. o 12,1%, (w kraju o 4,1%) oraz powierzchnia pozostałych gruntów (obejmująca m.in. tereny inwestycyjne, rekreacyjne) o 7,3 tys. ha (o 10,8%).

Struktura użytkowania ziemi w województwie podkarpackim w 2010 r. wypadła mniej korzystnie niż w kraju. Użytki rolne stanowiły 81,9% powierzchni gruntów ogółem, w tym w dobrej kulturze – 70,9%, podczas gdy w Polsce było to odpowiednio 85,1% i 79,7%. Użytki rolne pozostałe zajmowały 11,0% powierzchni gruntów, w kraju – 5,4%. Więcej niż w kraju było w województwie gruntów ugorowanych (5,9% wobec 2,0%). Powierzchnia zasiewów stanowiła 38,5% (w kraju – 57,9%), sadów 1,6% (w Polsce – 2,0%) i łąk trwałych – 21,6% (w kraju – 14,4%). Pozostałe składniki struktury użytkowania gruntów w województwie, tj. pastwiska trwałe, lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty kształtowały się podobnie jak w strukturze krajowej.

POWIERZCHNIA ZASIEWÓW

Wyniki PSR 2010 wykazały, że od 2002 r. zmniejszyła się ogólna powierzchnia zasiewów i zmieniła się struktura zasiewów. W 2010 r. **ogólna powierzchnia zasiewów wyniosła 323,0 tys. ha** i w porównaniu z 2002 r. zmniejszyła się o 44,6 tys. ha, tj. o 12,1%. Powierzchnia zasiewów województwa podkarpackiego stanowiła 3,1% powierzchni zasiewów kraju.

Powierzchnię zasiewów głównych upraw rolnych w latach 2002 i 2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Lata	Powierzchnia zasiewów	W tym				
		zboża podstawowe	ziemniaki ^a	buraki cukrowe	rzepak i rzepik	warzywa gruntowe ^a
w tysiącach hektarów						
2002	367,6	217,4	64,3	6,6	6,6	5,7
2010	323,0	175,8	34,3	4,6	16,2	2,8

^a Bez powierzchni upraw w ogrodach przydomowych.

Struktura zasiewów w 2010 r. przedstawiała się następująco:

- zboża ogółem tj. zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso, inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno zajmowały powierzchnię 226,5 tys. ha, co stanowiło 70,1% ogólnej powierzchni zasiewów,
- ziemniaki zajmowały 34,3 tys. ha, tj. 10,6% ogólnej powierzchni zasiewów,
- grupa roślin przemysłowych – 22,2 tys. ha. tj. 6,9%,
- rośliny pastewne łącznie z kukurydzą na zielonkę – 18,4 tys. ha, tj. 5,7% ogólnej powierzchni zasiewów,
- pozostałe uprawy – 20,7 tys. ha, tj. 6,4% powierzchni zasiewów.

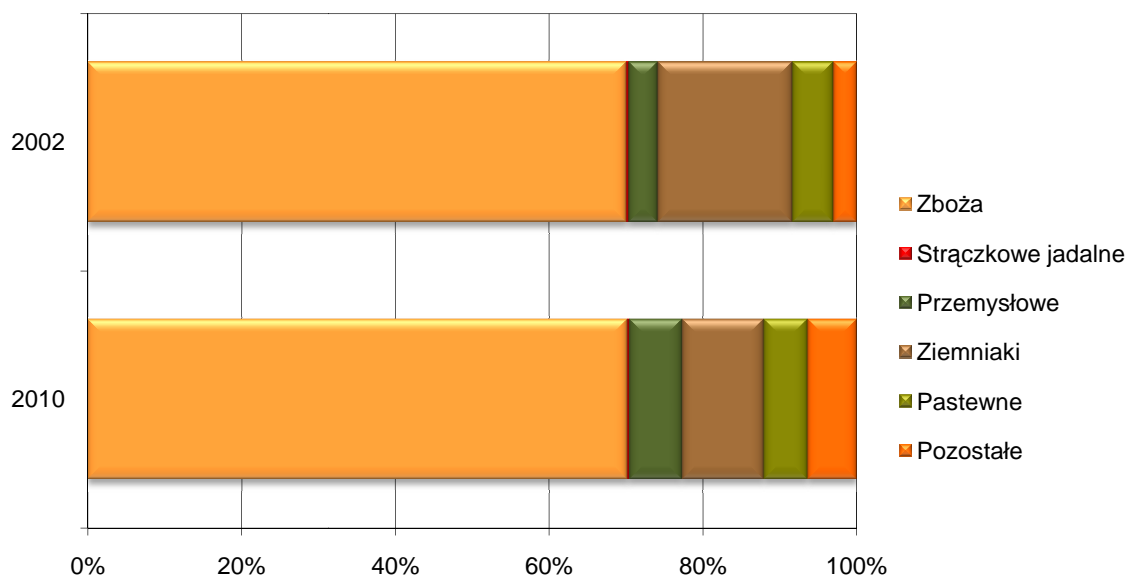
W porównaniu ze spisem rolnym w 2002 r. znacząco zmniejszyła się powierzchnia uprawy:

- zbóż (z kukurydzą na ziarno) o 30,9 tys. ha, tj. o 12,0%, przy nieznacznym wzroście ich udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 0,1 pkt. procentowego,
- ziemniaków – o 30,0 tys. ha, tj. o 46,7%, przy jednoczesnym zmniejszeniu o 6,9 pkt. procentowego udziału w ogólnej powierzchni zasiewów,
- roślin pastewnych (z kukurydzą na zielonkę) o 1,2 tys. ha, tj. o 6,1% przy wzroście 0,4 pkt. procentowego udziału w ogólnej powierzchni zasiewów.

Zwiększyła się natomiast powierzchnia uprawy:

- roślin przemysłowych – o 8,2 tys. ha, tj. o 58,6%, przy jednoczesnym zwiększeniu o 3,1 pkt. procentowego udziału w ogólnej powierzchni zasiewów,
- upraw pozostałych – o 9,4 tys. ha, tj. o 83,2%, przy wzroście o 3,3 pkt. procentowego udziału w ogólnej powierzchni zasiewów.

Wykres 3. **STRUKTURA POWIERZCHNI ZASIEWÓW**

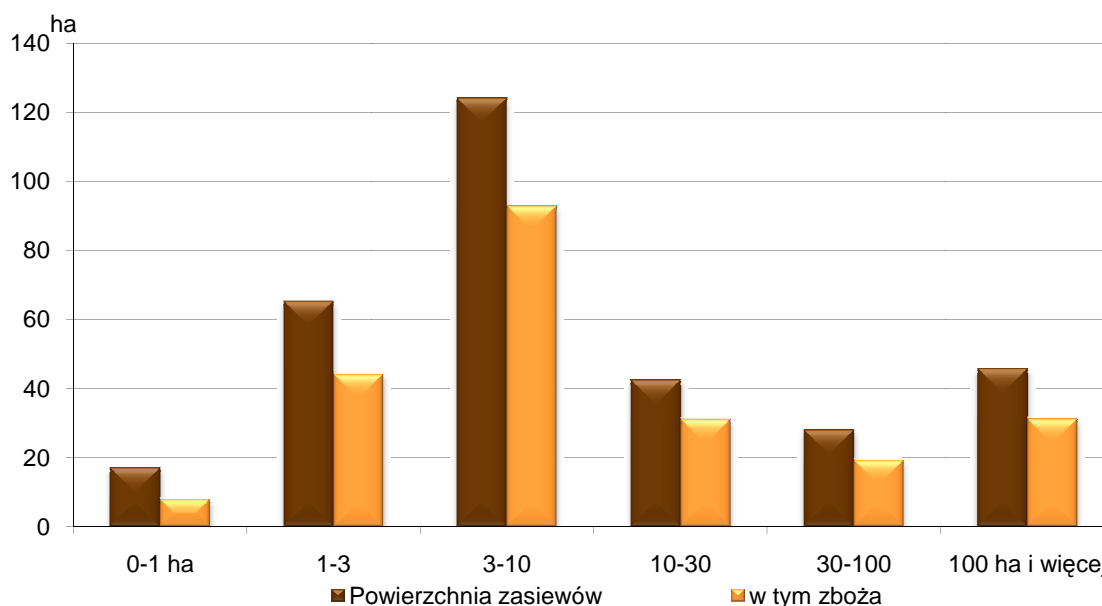
Biorąc pod uwagę grupy upraw, zauważyć można, że w porównaniu z rokiem 2002:

- powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2010 r. zmniejszyła się o 2,0 tys. ha, tj. o 30,3%,
- powierzchnia zasiewów rzepaku i rzepiku w 2010 r. zwiększyła się o 9,6 tys. ha, tj. o 145,5%,
- powierzchnia uprawy warzyw gruntowych zmniejszyła się o 2,9 tys. ha, tj. o 50,9%,
- powierzchnia upraw pastewnych zmniejszyła się o 1,2 tys. ha, tj. o 6,1%.

Zaobserwowano następujące zmiany w uprawach poszczególnych grup roślin które mogły mieć związek z wejściem Polski do UE:

- w ramach wspólnej polityki rolnej następowało ograniczenie uprawy buraków cukrowych,
- znaczny wzrost uprawy rzepaku związany był z okresowym dotowaniem produkcji upraw roślin oleistych, a także wzrostem cen skupu rzepaku,
- zmniejszenie upraw warzyw gruntowych związane było z niską opłacalnością roślin oraz trudnościami ze zbytem,
- zmniejszenie powierzchni upraw pastewnych związane było ze znacznym spadkiem pogłowia zwierząt gospodarskich,
- zmniejszenie powierzchni uprawy zbóż związane było z niską opłacalnością produkcji, wzrastającymi wymaganiami jakościowymi firm skupujących oraz znacznym spadkiem pogłowia zwierząt.

Wykres 4. **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH W 2010 R.**

ponad 60% powierzchni uprawy zbóż znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 10 ha. W gospodarstwach największych o powierzchni użytków rolnych powyżej 100 ha, zboża zajmowały 13,8% powierzchni uprawy zbóż w województwie.

Powierzchnia upraw przemysłowych w gospodarstwach do 10 ha stanowiła 30,6% powierzchni upraw przemysłowych, natomiast w gospodarstwach powyżej 100 ha użytków rolnych 26,5%.

Uprawą ziemniaków zajmowały się głównie gospodarstwa do 10 ha użytków rolnych (85,1% powierzchni ogólnej uprawy ziemniaków w województwie). W gospodarstwach powyżej 100 ha użytków rolnych powierzchnia ta stanowiła jedynie 4,7% powierzchni uprawy ziemniaków.

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE

Zgodnie z wynikami PSR 2010 pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich wynosiło:

- bydła – 115,7 tys. sztuk, w tym krów – 73,5 tys. sztuk,
- trzody chlewnej – 298,2 tys. sztuk, w tym loch – 27,7 tys. sztuk,
- owiec – 19,2 tys. sztuk,
- koni – 17,7 tys. sztuk,
- kóz – 14,0 tys. sztuk,
- królików (samic reprodukcyjnych) – 94,5 tys. sztuk,
- drobiu ogółem – 7132,0 tys. sztuk.

W porównaniu z informacjami uzyskanymi w spisie 2002 r., dane PSR 2010 wykazały spadek populacji następujących gatunków zwierząt gospodarskich: bydła – o 42,1%, w tym krów – o 49,5%, koni – o 46,4%, kóz – o 28,6%; trzody chlewnej – o 23,2%, w tym loch – o 29,5% oraz królików (samic) – o 23,0% i drobiu – o 18,5%. Odnotowano natomiast w ciągu minionych 8 lat wzrost liczebności pogłowia owiec – o 27,2%.

Według wyników PSR 2010 odsetek pogłowia utrzymywanego w gospodarstwach indywidualnych w stosunku do pogłowia ogółem kształtował się na następującym poziomie:

- dla bydła – 95,2% (w 2002 r. – 98,1%),
- dla trzody chlewnej – 98,1%, wobec 97,7% w 2002 r.,
- dla owiec – 94,8%, wobec 97,3% w 2002 r.

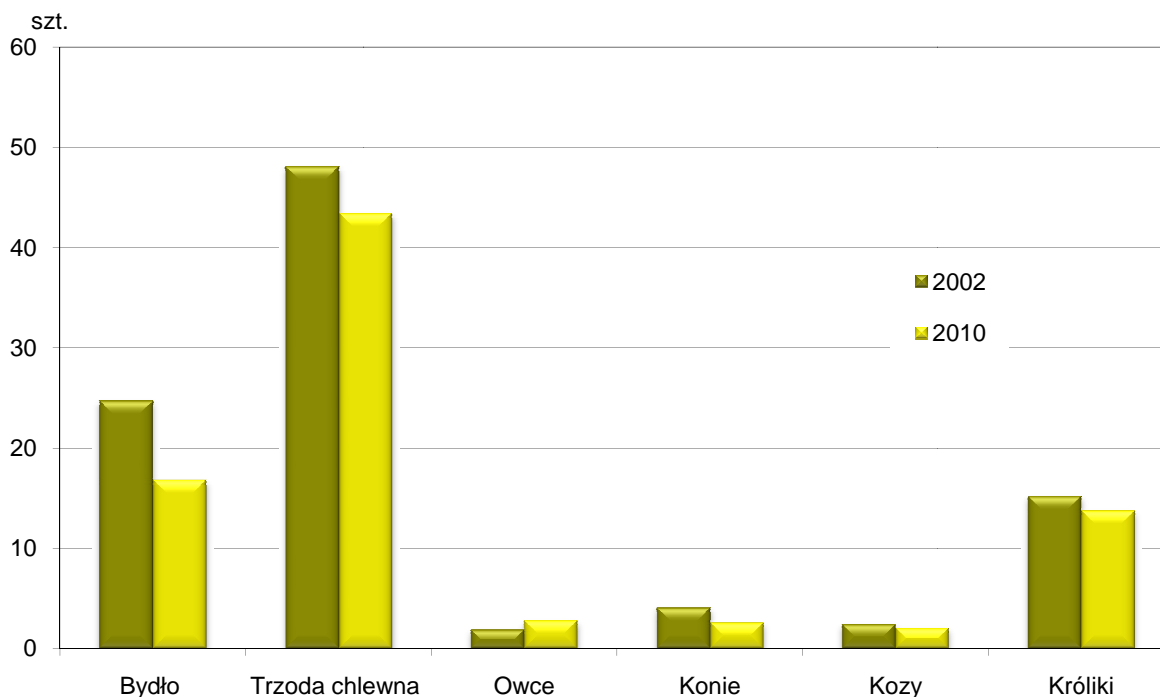
Pogłowie bydła w 2010 r. wyniosło 115,7 tys. sztuk i w ciągu 8 lat zmniejszyło się o 84,0 tys. sztuk, tj. o 42,1%. Znacznie spadło pogłowie krów w porównaniu z 2002 r. – o 72,0 tys. sztuk, tj. o 49,5%. Udział krów w pogłowiu bydła w 2002 r. stanowił 72,9%, natomiast

w 2010 r. wyniósł 63,5%, tj. o 9,4 pkt. proc. mniej. Redukcja populacji krów w dużej mierze była wynikiem kwotowania produkcji mleka po przystąpieniu w 2004 r. Polski do UE, oraz wzrostu wymagań jakościowych dla produkcji mleka krowiego. Udział województwa podkarpackiego w krajowym pogłowiu bydła wynosił – 2,0%. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 16,8 sztuk, wobec 37,0 sztuk w kraju.

Prawie 69% pogłowia bydła w województwie znajdowało się w gospodarstwach do 10 ha użytków rolnych, a gospodarstwa największe o powierzchni użytków rolnych ponad 100 ha utrzymywały 6,5% pogłowia bydła.

Stan pogłowia trzody chlewnej w 2010 r. wyniósł 298,2 tys. sztuk i w porównaniu ze stanem w 2002 r. zmniejszył się o 90,2 tys. sztuk, tj. o 23,2%. Pogłowie loch wyniosło 27,7 tys. sztuk i było niższe o 11,6 tys. sztuk tj. o 29,5%. Udział loch w pogłowiu trzody chlewnej w 2010 r. stanowił – 9,3%, w 2002 r. – 10,1%. Spadek pogłowia trzody chlewnej był wynikiem dużych wahań opłacalności (w niektórych okresach była to nawet produkcja przynosząca straty).

Wykres 5. **ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE NA 100 HA UŻYTKÓW ROLNYCH**

Udział województwa podkarpackiego w krajowym pogłowie trzody chlewnej stanowił 2,0%. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w województwie wyniosła 43,4 sztuki, wobec 98,3 sztuk w kraju.

Ponad 63% pogłowie trzody chlewnej znajdowało się w gospodarstwach do 10 ha użytków rolnych, a w gospodarstwach największych ponad 100 ha użytków rolnych – 4,3% pogłowie trzody chlewnej.

CIĄGNIKI I MASZYNY ROLNICZE

Według wyników PSR 2010 w gospodarstwach rolnych znajdowało się:

- 109 tys. ciągników rolniczych, tj. 10,3% więcej niż w 2002 r.,
- 5 tys. kombajnów zbożowych, tj. o 23,6% więcej,
- 1 tys. kombajnów buraczanych, tj. o 3,9% więcej,
- 2 tys. kombajnów ziemniaczanych, tj. o 45,7% więcej,
- 0,2 tys. silosokombajnów, tj. o 9,9% mniej,
- 25 tys. opryskiwaczy polowych, tj. o 10,3% więcej,
- 1 tys. opryskiwaczy sadowniczych, tj. o 13,7% więcej.

Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą w latach 2002 i 2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Lata	Ciągniki	Kombajny			Siloso-kombajny	Opryski-wacze polowe	Opryski-wacze sadownicze
		zbożowe	buraczane	ziemniaczane			

w sztukach

2002 ^a	99257	4277	564	1647	232	22702	1029
2010	109452	5285	586	2400	209	25047	1170

2002=100

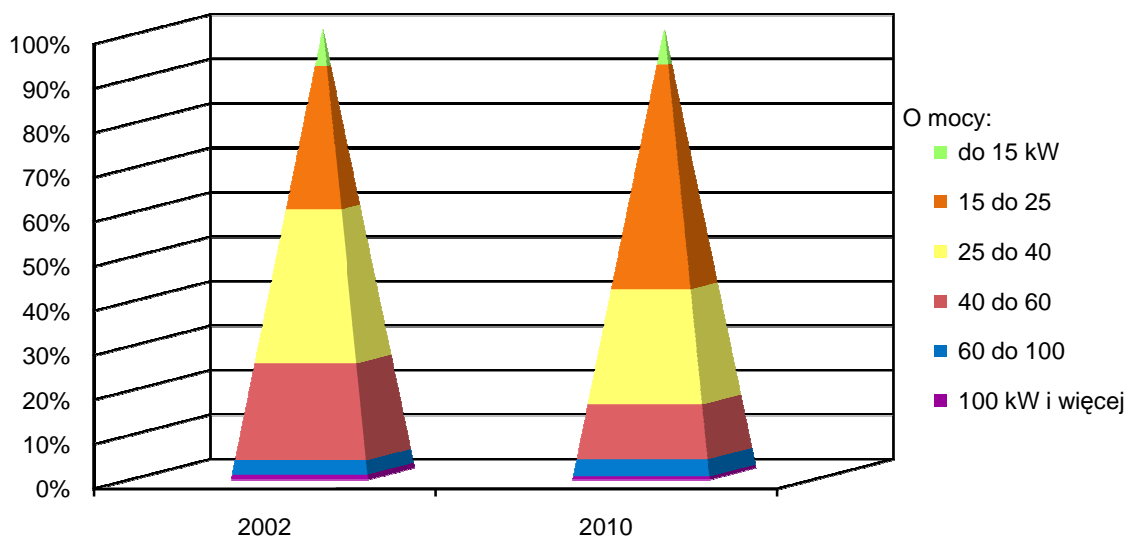
2010	110,3	123,6	103,9	145,7	90,1	110,3	113,7
-------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--------------

w sztukach na 100 ha powierzchni

	użytków rolnych	zbóż i rzepaku	buraków cukrowych	ziemniaków	zielonek i kukurydzy	zasiewów	sadów
2002	12,3	1,6	8,5	2,6	x	6,2	10,9
2010	15,9	2,2	12,7	7,0	x	7,8	8,8

^a Wszystkie maszyny, z wyjątkiem ciągników, spisano w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha oraz u osób prawnych i w jednostkach organizacyjnych nie mających osobowości prawnej. Ciągniki rolnicze spisano dodatkowo w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych.

Wykres 6. STRUKTURA CIĄGNIKÓW ROLNICZYCH W GOSPODARSTWACH ROLNYCH WEDŁUG MOCY CIĄGNIKA

W gospodarstwach indywidualnych znajdowało się – 108,9 tys. szt., tj. 99,5% ciągników w województwie.

Przy zmniejszonej liczbie gospodarstw i jednoczesnym spadku powierzchni użytków rolnych, średnia powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik zmniejszyła się w stosunku do wyników poprzedniego spisu i wynosiła 6,3 ha użytków rolnych wobec 8,1 ha w 2002 r. W kraju średnia powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik wyniosła 10,6 ha, a w 2002 r. – 12,6 ha. Ponad 70% ogólnej liczby ciągników znajdowało się w gospodarstwach do 5 ha użytków rolnych, w tym w grupie obszarowej 3-5 ha – 25,5 tys. sztuk (23,3%).

W okresie 2002-2010 odnotowano niewielkie zmiany w strukturze mocy ciągników. Podobnie jak w 2002 r. dominowały ciągniki o mocy od 15 do 25 KW i od 25 do 40 KW, razem stanowiły one 75,5% (w 2002 r. – 65,9%). Udział ciągników o średniej mocy 40-60 KW zmniejszył się z 21,5% w 2002 r. do 12,1% w 2010 r. W niewielkim stopniu wzrosło wyposażenie gospodarstw w ciągniki o dużej mocy powyżej 60 KW, które stanowiły 4,5% w 2010 r. wobec 4,2% w 2002 r.

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego, przy utrzymującej się przewadze zbóż w strukturze zasiewów i jednoczesnym znacznym wzroście powierzchni uprawy rzepaku zwiększyła się liczba kombajnów do zbioru tych upraw o 23,6%. Najwięcej kombajnów zbożowych spisano w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 3-5 ha – 15,9%.

Niewielki wzrost (o 3,9%) odnotowano w liczbie kombajnów do zbiorów buraków. Najwięcej kombajnów buraczanych (18,1%), było w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 10-15 ha.

W 2010 r. na Podkarpaciu było 2400 sztuk kombajnów ziemniaczanych, tj. o 45,7% więcej niż w 2002 r. Najwięcej kombajnów ziemniaczanych (19,0%) było w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 5-7 ha.

Liczba silosokombajnów w porównaniu z 2002 r. obniżyła się o 9,9%. Najwięcej (15,8%) silosokombajnów było w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 10-15 ha.

W porównaniu z wynikami spisu 2002 r. odnotowano wzrost wyposażenia gospodarstw w polowe opryskiwacze ciągnikowe o 10,3%. Najwięcej opryskiwaczy polowych (27,7%), odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 3-5 ha. Znaczący wzrost powierzchni uprawy sadów – o 41,5%, w porównaniu z 2002 r. wpłynął na wzrost liczby opryskiwaczy sadowniczych – o 13,7%. Najwięcej opryskiwaczy sadowniczych (27,2%) odnotowano w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 3-5 ha.

PRACUJĄCY W GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Powszechny Spis Rolny jest podstawowym źródłem danych o pracujących w gospodarstwach rolnych. Dostarcza on dwojakiego rodzaju informacji, służących różnym celom:

- **pierwsze ujęcie służy ocenie liczby pracujących w rolnictwie – jako segmencie całej gospodarki narodowej.** Ważne jest tu zatem uwzględnienie tylko tej części pracujących, dla których praca w rolnictwie – przede wszystkim w rodzinnych gospodarstwach rolnych – jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Założeniem jest, aby w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej nie uwzględniać podwójnie osób mających więcej niż jedno miejsce pracy. Z tego samego względu zastosowano tu kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym momencie czasu (ostatni tydzień czerwca 2010 r.). Uzupełnienie tej zbiorowości stanowią pracownicy najemni zatrudnieni na stałe w gospodarstwach indywidualnych, a także – w gospodarstwach osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej (określanych dalej jako „gospodarstwa osób prawnych”);
- **drugie podejście ma na celu określenie wielkości nakładów pracy człowieka ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w gospodarstwach rolnych w ciągu całego roku** (12 miesięcy przed dniem referencyjnym spisu – 30 czerwca 2010 r.).

Przedstawione w niniejszym Raporcie dane w osobach nie uwzględniają wkładu pracy dodatkowych kategorii osób pracujących w rolnictwie, takich jak pracownicy najemni dorywczy, pracownicy kontraktowi, pracujący w ramach pomocy sąsiedzkiej i inni, dla których z założenia wkład pracy uwzględniany jest wyłącznie w przeliczeniu na roczne jednostki pracy.

Pracujący wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych

W ostatnim tygodniu czerwca 2010 r. **liczba pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych wyniosła 255,2 tys. osób**, w tym prawie w całości (99,0%) to pracujący w gospodarstwach indywidualnych jako rodzinna siła robocza. Zatrudnieni na stałe pracownicy najemni stanowili niewielką zbiorowość: 1,4 tys. osób w gospodarstwach indywidualnych oraz 1,1 tys. osób w gospodarstwach osób prawnych.

W swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym pracowało wyłącznie lub głównie 252,8 tys. osób (dla 221,7 tys. osób – była to jedyna praca, a dla 31,0 tys. – praca główna). Powyższe dane dotyczą wszystkich gospodarstw indywidualnych, bez względu na powierzchnię użytków rolnych i cel produkcji, pod warunkiem, że gospodarstwo prowadziło działalność rolniczą.

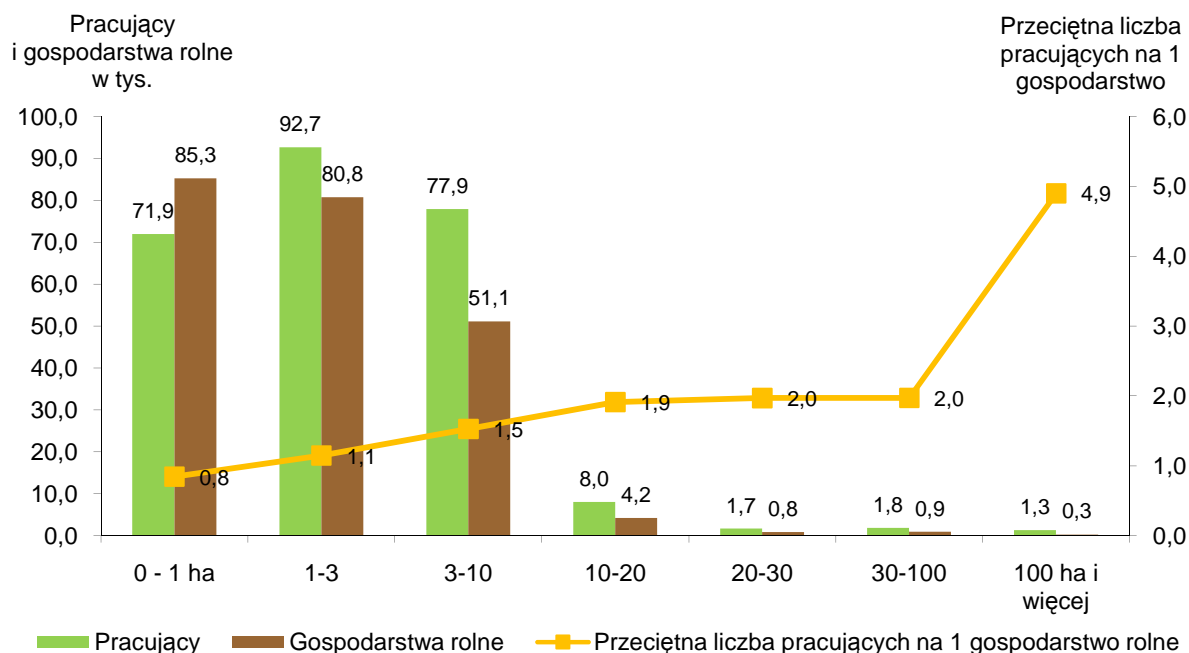
Danych tych nie można wprost porównywać z wynikami z 2002 r., pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego. W 2010 r. przyjęto bowiem nieco inny sposób wyodrębniania populacji pracujących wyłącznie lub głównie w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym.¹ Wynika to z odmiennego sposobu zadawania pytań spisowych w obu okresach, ale przede wszystkim wiąże się to z faktem wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej i objęcia polskiego rolnictwa Wspólną Polityką Rolną. Wymóg utrzymywania ziemi w dobrej kulturze jako jeden z warunków otrzymania dopłat do rolnictwa spowodował, że również osoby pracujące w gospodarstwach rolnych produkujących na własne potrzeby zostały zaliczone do pracujących, o ile spełniały odpowiednie kryteria zaliczenia ich do kategorii pracujących wyłącznie lub głównie w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym. Nie ma możliwości wyodrębnienia zbiorowości z obu spisów z zachowaniem pełnej porównywalności.

Przeciętnie na 1 gospodarstwo rolne prowadzące działalność rolniczą przypadało 1,1 pracujących przy produkcji rolnej. Podobnie wskaźnik ten kształtował się dla rodzinnej siły roboczej (po uwzględnieniu jako podstawy tylko gospodarstw indywidualnych).

Omawiany wskaźnik zwiększa się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (od przeciętnie 0,8 osób pracujących wyłącznie lub głównie przypadających na 1 gospodarstwo o powierzchni do 1 ha powierzchni użytków rolnych do 2,0 osób – w gospodarstwach o pow. 30-100 ha i 4,9 osób – w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej). Oznacza to, że praca w większych obszarowo gospodarstwach rolnych, często specjalistycznych, wymaga większego zaangażowania pracujących tam osób, dla których praca w takim gospodarstwie staje się pracą wyłączną, a dodatkowo wspomagana jest zatrudnianiem pracowników najemnych.

¹ W 2002 r. zbiorowość pracujących wyodrębniona była na podstawie łącznych informacji z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego, prowadzonych jednocześnie. Konieczność sprostania wymogom obu spisów powodowała nieco odmiennie podejście m.in. do ludności z użytkownikiem gospodarstwa rolnego. W 2002 r. były to osoby tworzące wraz z użytkownikiem wspólne gospodarstwo domowe, natomiast w Powszechnym Spisie Rolnym 2010 r. – osoby zamieszkałe z użytkownikiem. Ponadto w 2002 r. jednym z kryteriów zaliczania osób do pracujących w swoim gospodarstwie rolnym był cel produkcji.

Wykres 7. **PRACUJĄCY I GOSPODARSTWA ROLNE ORAZ PRZECIĘTNA LICZBA PRACUJĄCYCH NA 1 GOSPODARSTWO W 2010 R.**

Na 100 ha powierzchni użytków rolnych (ogólnej, jak i w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą) przypadało przeciętnie 37 osób (w kraju 15) pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych (niezależnie od formy prawnej gospodarstwa). Analogiczny wskaźnik liczony tylko dla gospodarstw indywidualnych i pracującej tam rodzinnej siły roboczej wyniósł 40 osób (w kraju 17) na 100 ha ogółu użytków rolnych. Wysokie wartości tego wskaźnika spowodowane są znacznie większym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim niż w kraju.

Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych w ciągu roku

Inne ujęcie pracujących w gospodarstwach rolnych **dotyczy osób wnoszących swój wkład pracy w wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy**, a więc uwzględnia cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym. Tak liczona zbiorowość osób zaangażowanych w pracę w rolnictwie jest z reguły znacznie wyższa niż analizowana wyżej, uwzględnia bowiem nakłady pracy w gospodarstwo rolne w ciągu całego roku każdej osoby, niezależnie czy praca w gospodarstwie rolnym była dla niej pracą wyłączną, główną czy dodatkową. Ponadto w 2010 r. (inaczej niż w 2002 r.) w ramach tej zbiorowości uwzględniani byli także członkowie rodziny użytkownika wnoszący swój wkład pracy w ciągu roku,

ale z nim niezamieszkujący, bądź zamieszkujący ale nie tworzący wspólnego gospodarstwa domowego z użytkownikiem.

Zgodnie z opisaną metodologią, **liczba członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego zaangażowanych w pracę w swoim/rodzinnym gospodarstwie rolnym w ciągu 12 miesięcy wyniosła 562 tys. osób, a po uwzględnieniu stałych pracowników najemnych – 563 tys. osób. We wszystkich gospodarstwach rolnych zbiorowość zaangażowanych w pracę w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym spisu wyniosła 564 tys. osób.**

W porównaniu z 2002 r. zmniejszyła się liczba użytkowników (o 17,4 tys. osób) pracujących w gospodarstwach rolnych w ciągu roku. Jest to oczywiście wynikiem zmniejszenia się liczby gospodarstw rolnych w analizowanym okresie. Jednocześnie zwiększyła się liczba współmałżonków (o 4,0 tys. osób) i pozostałych członków rodziny (o 82,6 tys. osób) wnoszących swój wkład pracy w gospodarstwo rodzinne. Nawet uwzględniając różnice metodologiczne pomiędzy obydwojma spisami, zwiększenie się tej populacji jest wyraźnie widoczne. Zwiększyła się (o 0,5 tys. osób) liczba pracowników najemnych zatrudnionych na stałe w gospodarstwach indywidualnych i o 0,4 tys. pracowników najemnych zatrudnionych w gospodarstwach osób prawnych.

Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych w ciągu roku przedstawia poniższe zestawienie:

Lata	Pracujący ogółem ^a	Gospodarstwa indywidualne				pracownicy najemni stali	Gospodarstwa osób prawnych
		rodzinna siła robocza					
		razem ^a	użytkownicy	współmałżonkowie	pozostali członkowie rodziny ^a		

w tysiącach osób

2002	494,0	492,4	235,0	123,7	133,7	0,9	0,7
2010	564,1	561,6	217,6	127,7	216,3	1,4	1,1

^a W 2010 r. z uwzględnieniem członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego wnoszących wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku (bez wynagrodzenia), którzy nie mieszkali z użytkownikiem bądź mieszkali razem, ale nie tworzyli z nim wspólnego gospodarstwa domowego.

Struktura gospodarstw według powierzchni użytków rolnych, ich rozdrobnienie agrarne – szczególnie gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) oraz sytuacja na lokalnym rynku pracy przekłada się wyraźnie na strukturę ludności wnoszącej jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospo-

darstwach rolnych w województwie podkarpackim nie przekracza 3 ha i jednocześnie gospodarstwa do 3 ha stanowią znaczącą większość, ponad $\frac{3}{4}$ ogólnej liczby gospodarstw rolnych. W gospodarstwach tych (do 3 ha użytków rolnych) ulokowane jest prawie 70% ogółu osób wnoszących wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Jest to praca przede wszystkim użytkownika, współmałżonka, ale także innych członków rodziny użytkownika.

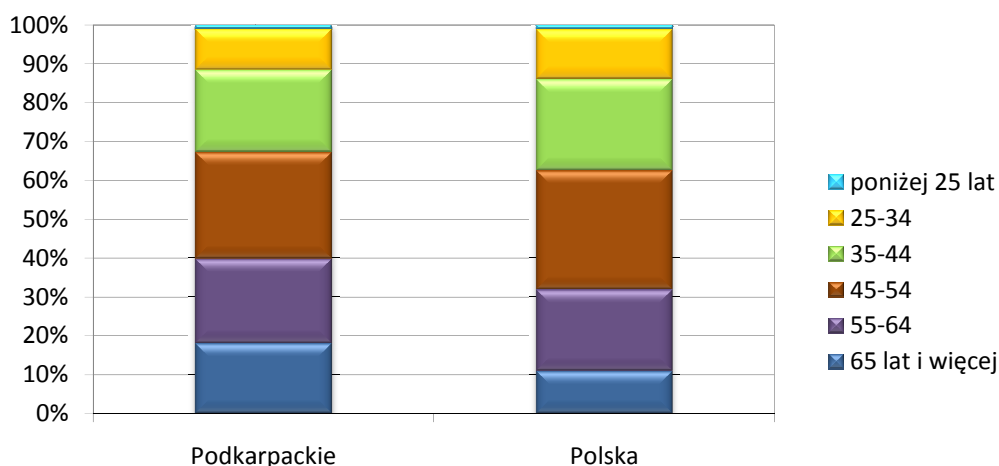
Wyniki spisu pokazują, że w województwie podkarpackim o bardzo rozdrobnionej strukturze agrarnej ponad 99% ogółu wnoszących wkład pracy w gospodarstwo rolne stanowiła rodzinna siła robocza.

Nie wszyscy użytkownicy gospodarstw rolnych zadeklarowali swój wkład pracy przy produkcji rolnej w ciągu roku, praca ta może być bowiem wykonywana przez innego członka rodziny. Także kierowanie gospodarstwem rolnym może być zlecane innej osobie z rodziny, bądź – co ma miejsce w zasadzie wyłącznie w gospodarstwach wielkoobszarowych – do kierowania gospodarstwem rolnym zatrudniani są pracownicy najemni. Zdecydowanie jednak większość użytkowników to pracujący i kierujący własnym gospodarstwem rolnym.

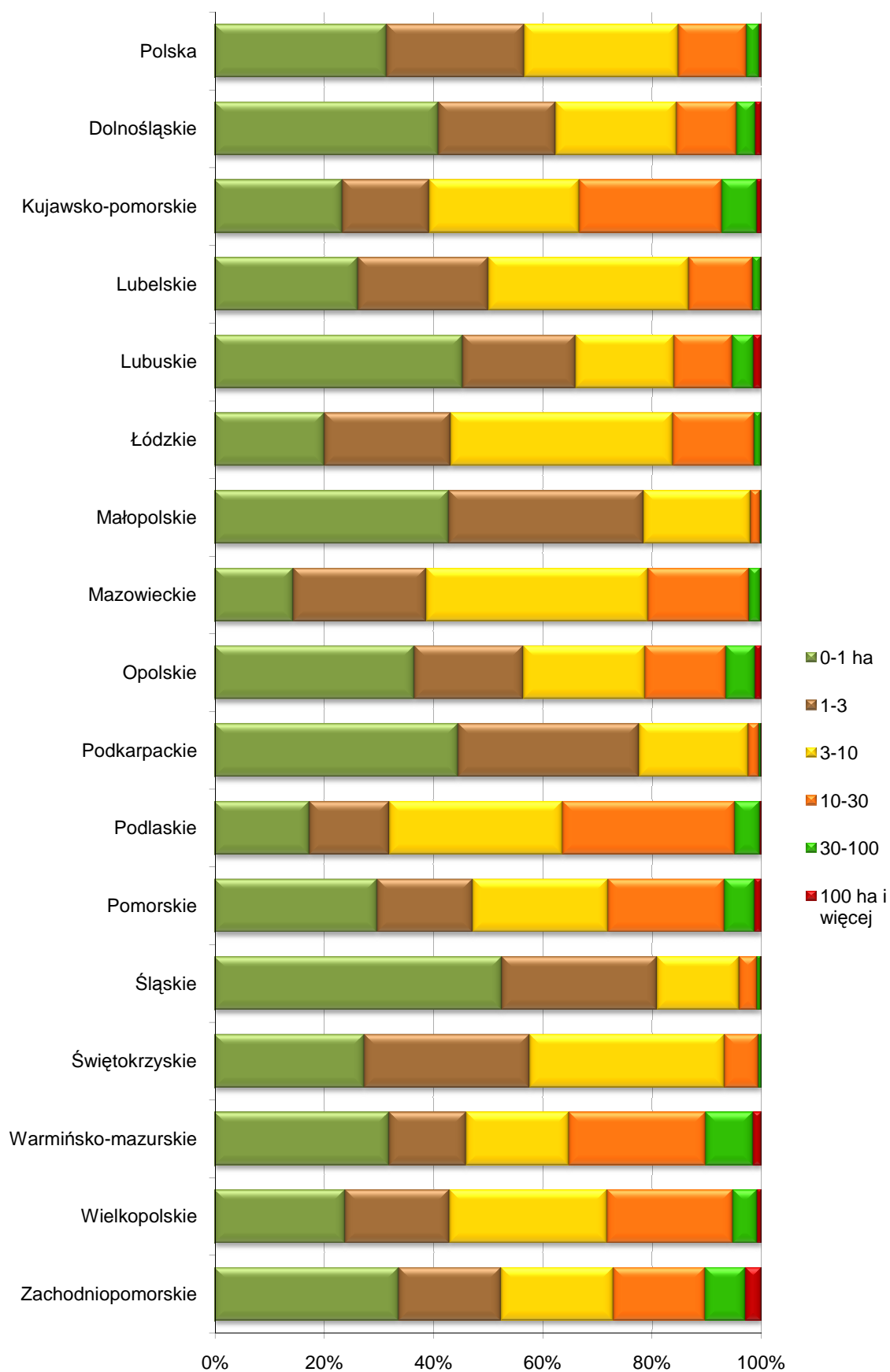
Z ogółu użytkowników pracujących w swoich gospodarstwach rolnych 55,8% stanowili mężczyźni.

Ponad 67% ogółu pracujących użytkowników gospodarstw rolnych to osoby w wieku powyżej 44 lat; co szósty (w kraju co dziesiąty) pracujący użytkownik przekroczył wiek 65 lat. Biorąc pod uwagę płeć użytkowników gospodarstwa, struktura wieku jest bardziej niekorzystna dla kobiet. Udział kobiet w wieku powyżej 44 lat wyniósł – 70%, z tego: 25% w wieku 45-54 lata, 22% w wieku 55-64 lata, 23% w wieku 65 lat i więcej. Dla mężczyzn odsetek ten ukształtował się na poziomie 65% (a w analogicznych grupach wieku: 29%, 21%, 15%).

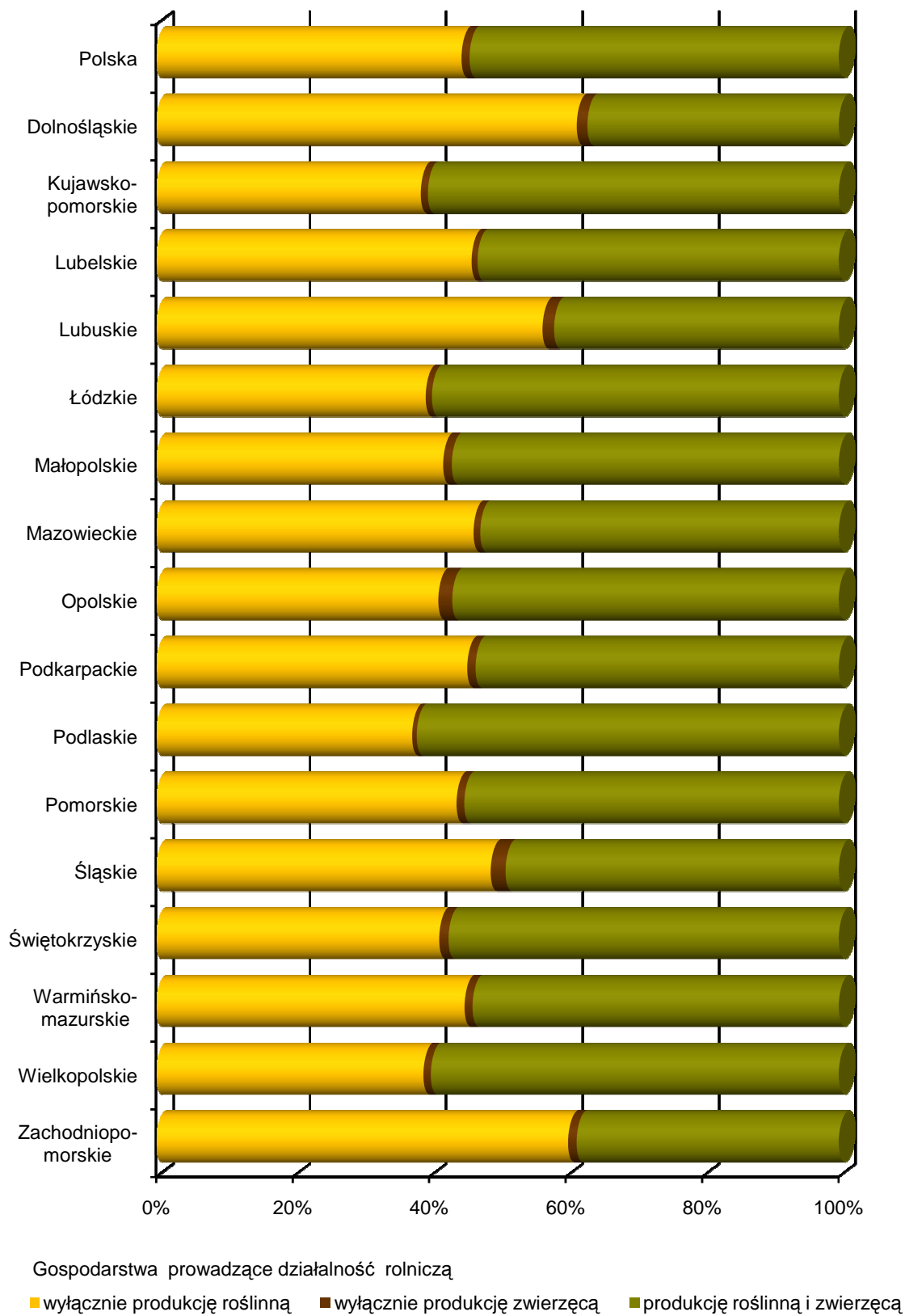
Wykres 8. **UŻYTKOWNICY GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH WEDŁUG GRUP WIEKU W 2010 R.**

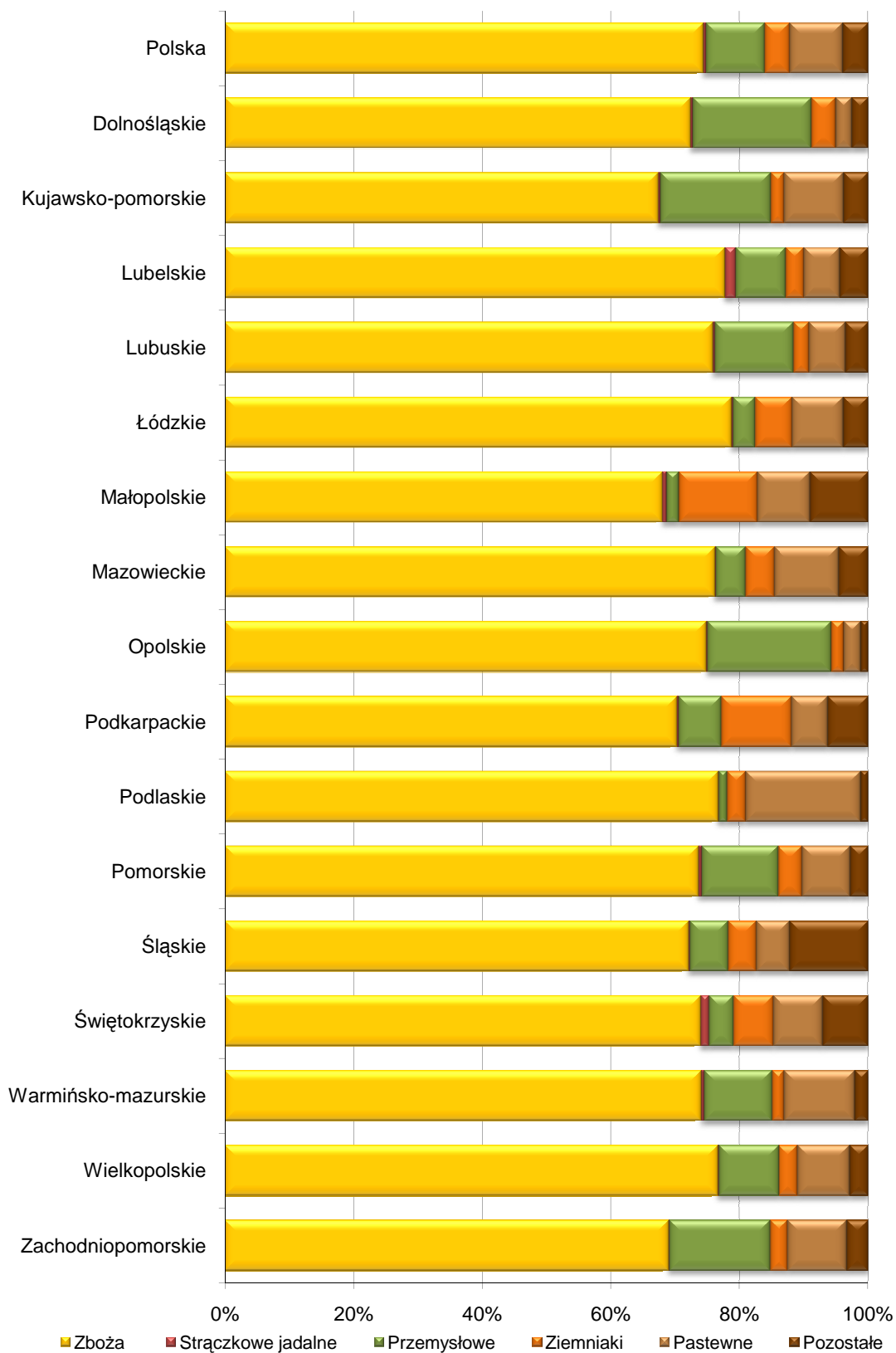
Wykres. 9. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH I WOJEWÓDZTW W 2010 R.

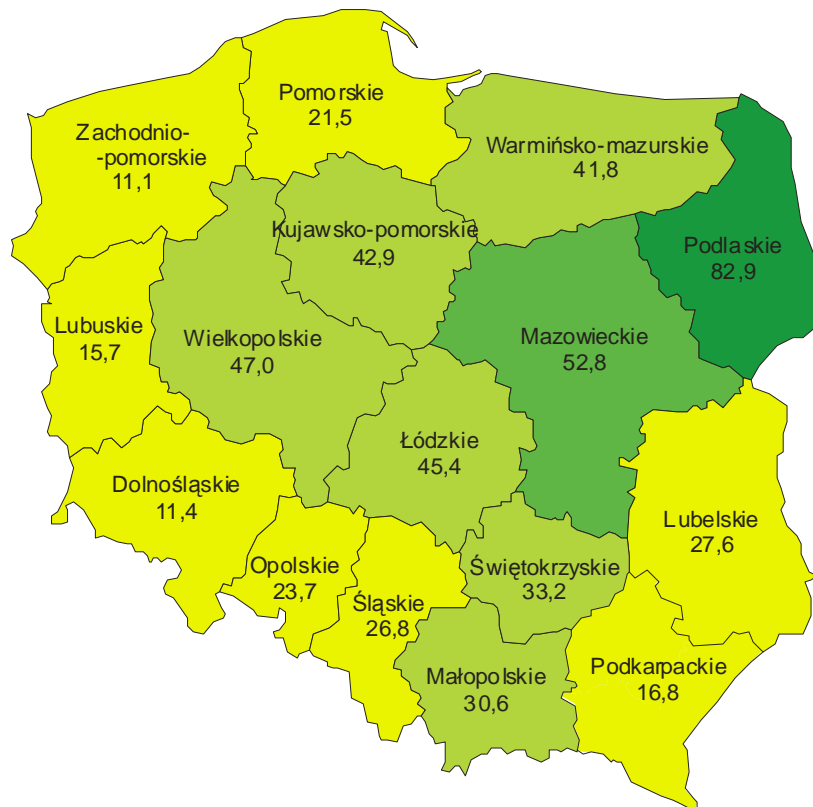
Wykres 10. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI I WOJEWÓDZTW W 2010 R.

Wykres 11. STRUKTURA POWIERZCHNI ZASIEWÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2010 R.

Mapa 1. OBSADA BYDŁA NA 100 HA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2010 R.

Mapa 2. OBSADA TRZODY CHLEWNEJ NA 100 HA GRUNTÓW ORNYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2010 R.

II. CZĘŚĆ TABELARYCZNA

Tabl. 1. Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i użytkowników w latach 2002 i 2010

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha	2002	2010		
	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne		
		razem	w tym prowadzące działalność rolniczą	
<i>W tysiącach</i>				
Ogółem.....	311,9	261,4	261,3	223,1
0 - 1.....	113,2	116,2	116,2	85,2
Powyżej 1 ha razem.....	198,6	145,2	145,0	137,9
z tego:				
1 - 2.....	75,0	53,6	53,6	49,5
2 - 3.....	43,3	32,9	32,9	31,2
3 - 5.....	47,3	33,1	33,0	32,0
5 - 7.....	18,8	12,8	12,8	12,6
7 - 10.....	9,0	6,7	6,6	6,6
10 - 15.....	3,3	3,2	3,2	3,1
15 - 20.....	0,8	1,0	1,0	1,0
20 - 30.....	0,6	0,8	0,8	0,8
30 - 50.....	0,3	0,5	0,5	0,5
50 - 100.....	0,2	0,4	0,4	0,3
100 i więcej.....	0,2	0,3	0,2	0,2
<i>W odsetkach</i>				
Ogółem.....	100,0	100,0	100,0	100,0
0 - 1.....	36,3	44,5	44,5	38,2
Powyżej 1 ha razem.....	63,7	55,5	55,5	61,8
z tego:				
1 - 2.....	24,0	20,5	20,5	22,2
2 - 3.....	13,9	12,6	12,6	14,0
3 - 5.....	15,2	12,6	12,6	14,3
5 - 7.....	6,0	4,9	4,9	5,6
7 - 10.....	2,9	2,5	2,5	2,9
10 - 15.....	1,0	1,2	1,2	1,4
15 - 20.....	0,3	0,4	0,4	0,5
20 - 30.....	0,2	0,3	0,3	0,4
30 - 50.....	0,1	0,2	0,2	0,2
50 - 100.....	0,1	0,1	0,1	0,2
100 i więcej.....	0,1	0,1	0,1	0,1

Tabl. 2. Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i rodzaju prowadzonej działalności rolniczej w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa				
		prowadzące działalność rolniczą				nie prowadzące działalności rolniczej
		razem	wyłącznie produkcję roślinną	wyłącznie produkcję zwierzęcą	produkcję roślinną i zwierzęcą	

W tysiącach

2002						
Ogółem.....	311,9	235,5	73,3	2,4	159,7	76,4
2010						
Ogółem.....	261,4	223,3	101,8	2,7	118,8	38,1
z tego w grupach obszarowych UR:						
0 - 1 ha.....	116,2	85,3	56,6	2,0	26,6	31,0
1 - 2.....	53,6	49,5	22,9	0,3	26,3	4,0
2 - 3.....	32,9	31,2	10,2	0,2	20,9	1,6
3 - 5.....	33,1	32,0	7,4	0,1	24,4	1,1
5 - 7.....	12,8	12,6	2,2	0,0	10,4	0,3
7 - 10.....	6,7	6,6	1,0	0,0	5,5	0,1
10 - 15.....	3,2	3,1	0,6	0,0	2,6	0,0
15 - 20.....	1,0	1,0	0,2	0,0	0,8	0,0
20 - 30.....	0,8	0,8	0,2	0,0	0,6	0,0
30 - 50.....	0,5	0,5	0,2	0,0	0,4	0,0
50 - 100.....	0,4	0,4	0,2	0,0	0,2	0,0
100 ha i więcej.....	0,3	0,3	0,1	0,0	0,1	0,0

W odsetkach

2002						
Ogółem.....	100,0	75,5	23,5	0,8	51,2	24,5
2010						
Ogółem.....	100,0	85,4	38,9	1,0	45,4	14,6
z tego w grupach obszarowych UR:						
0 - 1 ha.....	100,0	73,4	48,7	1,7	22,9	26,6
Powyżej 1 ha.....	100,0	95,1	31,1	0,5	63,5	4,9

Tabl. 3. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych i rodzaju prowadzonej działalności rolniczej w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa				
		prowadzące działalność rolniczą				nie prowadzące działalności rolniczej
		razem	wyłącznie produkcję roślinną	wyłącznie produkcję zwierzęcą	produkcję roślinną i zwierzęcą	

W hektarach

	2002					
Ogółem.....	2,59	2,83	1,62	1,03	3,41	1,86
	2010					
Ogółem.....	2,63	2,88	2,16	0,84	3,54	1,16
z tego w grupach obszarowych UR:						
0 - 1 ha.....	0,40	0,47	0,44	0,19	0,55	0,21
1 - 2.....	1,45	1,46	1,43	1,42	1,49	1,41
2 - 3.....	2,45	2,45	2,42	2,43	2,46	2,40
3 - 5.....	3,84	3,84	3,78	3,76	3,85	3,79
5 - 7.....	5,84	5,84	5,80	5,76	5,85	5,75
7 - 10.....	8,19	8,19	8,21	8,08	8,18	8,22
10 - 15.....	11,91	11,92	11,94	13,71	11,91	11,47
15 - 20.....	17,25	17,24	17,19	16,00	17,26	17,81
20 - 30.....	24,13	24,14	24,13	x	24,14	21,26
30 - 50.....	38,50	38,51	39,50	x	38,00	34,47
50 - 100.....	68,57	68,62	69,70	80,00	67,67	65,11
100 ha i więcej.....	393,32	318,39	367,74	x	254,19	#

Tabl. 4. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych według użytkowników
w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	2002	2010	
	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne	
		razem	w tym o powierzchni powyżej 1 ha UR

W tysiącach hektarów

Powierzchnia gruntów				
Ogółem.....	968,8	838,8	775,1	694,8
Użytki rolne razem.....	807,9	687,3	633,3	587,0
użytki rolne w dobrej				
kulturze rolnej.....		594,7	567,6	531,1
zasiewy.....		323,0	310,7	293,6
grunty ugorowane.....		49,1	46,7	40,9
sady.....		13,3	13,1	11,4
łąki trwałe.....		180,8	174,3	163,0
pastwiska trwałe.....		28,5	22,9	22,3
użytki rolne pozostałe.....		92,7	65,7	55,9
Lasy i grunty leśne.....	93,1	76,4	73,6	61,8
Pozostałe grunty.....	67,8	75,1	68,2	45,9

W odsetkach

Powierzchnia gruntów				
Ogółem.....	100,0	100,0	100,0	100,0
Użytki rolne razem.....	x	81,9	81,7	84,5
użytki rolne w dobrej				
kulturze rolnej.....	x	70,9	73,2	76,5
zasiewy.....	x	38,5	40,1	42,3
grunty ugorowane.....	x	5,9	6,0	5,9
sady.....	x	1,6	1,7	1,6
łąki trwałe.....	x	21,6	22,5	23,5
pastwiska trwałe.....	x	3,4	3,0	3,2
użytki rolne pozostałe.....	x	11,0	8,5	8,0
Lasy i grunty leśne.....	100,0	9,1	9,5	8,9
Pozostałe grunty.....	100,0	9,0	8,8	6,6

Tabl. 5. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne								Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		ogółem	z tego w dobrej kulturze rolnej						pozostałe		
			razem	zasiewy	grunty ugorowane	sady	łąki	pastwiska			

W tysiącach hektarów

2002												
Ogółem.....	968,8	807,9	93,1	67,8
2010												
Ogółem.....	838,8	687,3	594,7	323,0	49,1	13,3	180,8	28,5	92,7	76,4	75,1	
z tego w grupach obszarowych UR:												
0 - 1 ha.....	80,4	46,3	36,5	17,1	5,9	1,7	11,3	0,6	9,8	11,7	22,3	
1 - 2.....	99,6	77,9	65,3	31,3	8,5	2,0	22,1	1,4	12,6	10,8	11,0	
2 - 3.....	100,0	80,4	69,0	34,0	7,6	1,7	23,7	2,0	11,4	11,1	8,5	
3 - 5.....	153,3	126,8	112,3	58,5	10,1	2,3	37,5	4,0	14,5	16,2	10,4	
5 - 7.....	88,3	75,0	68,4	37,5	4,9	1,2	22,0	2,9	6,6	8,6	4,8	
7 - 10.....	64,1	54,5	50,7	28,1	3,2	0,8	15,9	2,7	3,8	5,7	3,9	
10 - 15.....	43,2	37,9	35,8	20,7	1,9	0,7	10,3	2,2	2,0	3,5	1,9	
15 - 20.....	19,9	17,9	17,3	10,2	0,8	0,3	4,7	1,2	0,7	1,3	0,7	
20 - 30.....	22,5	20,4	19,7	11,6	1,1	0,3	5,3	1,4	0,7	1,2	0,8	
30 - 50.....	22,6	21,1	20,5	12,3	0,9	0,4	5,4	1,7	0,6	0,9	0,5	
50 - 100.....	27,6	25,7	24,2	15,8	0,7	0,4	5,4	1,8	1,6	1,2	0,8	
100 ha i więcej....	117,1	103,4	75,0	45,9	3,5	1,7	17,2	6,7	28,5	4,1	9,6	

W odsetkach

2002												
Ogółem.....	100,0	83,4	x	x	x	x	x	x	x	x	9,6	7,0
2010												
Ogółem.....	100,0	81,9	70,9	38,5	5,9	1,6	21,6	3,4	11,0	9,1	9,0	
z tego w grupach obszarowych UR:												
0 - 1 ha.....	100,0	57,6	45,4	21,3	7,3	2,1	14,0	0,7	12,2	14,6	27,8	
Powyżej 1 ha.....	100,0	84,5	73,6	40,3	5,7	1,5	22,4	3,7	10,9	8,5	7,0	

Tabl. 6. Powierzchnia zasiewów według użytkowników w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	2002	2010		
	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne		
		razem	w tym o powierzchni powyżej 1 ha UR	

W tysiącach hektarów

Powierzchnia zasiewów				
Ogółem.....	367,6	323,0	310,7	293,6
Zboża ogółem.....	257,4	226,5	218,3	210,3
w tym podstawowe.....	217,4	175,8	169,4	162,6
Strączkowe jadalne	1,1	0,9	0,8	0,7
Przemysłowe.....	14,0	22,2	20,6	20,4
w tym:				
rzepak i rzepik.....	6,6	16,2	14,9	14,8
buraki cukrowe.....	6,6	4,6	4,3	4,2
Ziemniaki.....	64,3	34,3	34,3	29,5
Pastewne.....	19,6	18,4	17,3	16,9
Pozostałe.....	11,3	20,7	19,4	15,7
w tym warzywa.....	5,7	2,8	2,8	2,4

W odsetkach

Powierzchnia zasiewów				
Ogółem.....	100,0	100,0	100,0	100,0
Zboża ogółem.....	70,0	70,1	70,2	71,6
w tym podstawowe.....	59,1	54,4	54,5	55,4
Strączkowe jadalne	0,3	0,3	0,3	0,2
Przemysłowe.....	3,8	6,9	6,6	7,0
w tym:				
rzepak i rzepik.....	1,8	5,0	4,8	5,0
buraki cukrowe.....	1,8	1,4	1,4	1,4
Ziemniaki.....	17,5	10,6	11,0	10,0
Pastewne.....	5,3	5,7	5,6	5,7
Pozostałe.....	3,1	6,4	6,3	5,4
w tym warzywa.....	1,6	0,9	0,9	0,8

Tabl. 7. Powierzchnia zasiewów według grup obszarowych użytków rolnych
w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewów ogółem	W tym					
		zboża		strączkowe jadalne	przemysłowe	ziemiaki	pastewne
		ogółem	w tym podstawowe				

W tysiącach hektarów

	2002						
Ogółem.....	367,6	257,4	217,4	1,1	14,0	64,3	19,6
	2010						
Ogółem.....	323,0	226,5	175,8	0,9	22,2	34,3	18,4
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	17,1	7,9	6,8	0,1	0,2	4,8	0,5
1 - 2.....	31,3	20,5	17,0	0,1	0,7	5,9	1,4
2 - 3.....	34,0	23,7	19,3	0,1	0,8	5,2	1,8
3 - 5.....	58,5	43,0	34,5	0,1	1,9	7,2	3,2
5 - 7.....	37,5	28,5	22,7	0,1	1,6	3,7	2,2
7 - 10.....	28,1	21,3	16,8	0,1	1,6	2,4	1,6
10 - 15.....	20,7	15,5	12,0	0,1	1,6	1,5	1,3
15 - 20.....	10,2	7,5	6,0	0,0	1,3	0,6	0,5
20 - 30.....	11,6	8,1	6,5	0,0	1,7	0,6	0,7
30 - 50.....	12,3	8,7	6,9	0,1	1,8	0,4	0,9
50 - 100.....	15,8	10,6	8,0	0,0	3,0	0,4	1,1
100 ha i więcej.....	45,9	31,2	19,3	0,1	5,9	1,6	3,2

W odsetkach

	2002						
Ogółem.....	100,0	70,0	59,1	0,3	3,8	17,5	5,3
	2010						
Ogółem.....	100,0	70,1	54,4	0,3	6,9	10,6	5,7
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	100,0	46,4	39,9	0,3	1,0	28,0	2,7
Powyżej 1 ha.....	100,0	71,5	55,2	0,3	7,2	9,7	5,9

Tabl. 8. Zwierzęta gospodarskie według użytkowników w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	2002	2010		
	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne		
		razem	w tym o powierzchni powyżej 1 ha UR	

W tysiącach sztuk

Bydło	199,7	115,7	110,2	107,1
w tym krowy.....	145,5	73,5	71,3	68,7
Trzoda chlewna	388,4	298,2	292,4	287,6
w tym lochy.....	39,3	27,7	27,1	26,7
Owce.....	15,1	19,2	18,2	17,9
Konie.....	33,0	17,7	17,2	16,2
Kozy.....	19,6	14,0	13,6	11,7
Króliki.....	122,8	94,5	93,6	70,3
Drób ogółem.....	8756,1	7132,0	6920,6	5136,2

Obsada na 100 ha użytków rolnych w sztukach

Bydło	24,7	16,8	17,4	18,2
w tym krowy.....	18,0	10,7	11,3	11,7
Trzoda chlewna	48,1	43,4	46,2	49,0
w tym lochy.....	4,9	4,0	4,3	4,5
Owce.....	1,9	2,8	2,9	3,1
Konie.....	4,1	2,6	2,7	2,8
Kozy.....	2,4	2,0	2,1	2,0
Króliki.....	15,2	13,7	14,8	12,0
Drób ogółem.....	1083,8	1037,6	1092,7	874,9

Tabl. 9. Zwierzęta gospodarskie według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r.

Wyszczególnienie	Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Konie	Drób ogółem
------------------	-------	----------------	------	-------	-------------

W tysiącach sztuk

Ogółem.....	115,7	298,2	19,2	17,7	7132,0
z tego w grupach obszarowych UR:					
0 - 1 ha.....	3,2	4,8	0,3	1,1	1877,4
1 - 2.....	7,6	15,0	0,8	1,9	1158,7
2 - 3.....	11,2	19,9	0,9	2,6	843,2
3 - 5.....	23,7	53,3	1,7	4,2	1168,4
5 - 7.....	18,1	48,7	1,3	2,4	542,4
7 - 10.....	15,8	47,0	2,0	1,7	431,9
10 - 15.....	11,0	38,0	2,4	1,0	133,1
15 - 20.....	5,2	15,0	1,3	0,5	197,7
20 - 30.....	4,8	17,4	1,6	0,5	64,2
30 - 50.....	4,6	12,7	1,7	0,5	253,1
50 - 100.....	3,1	13,8	1,7	0,5	56,5
100 ha i więcej.....	7,5	12,7	3,7	1,0	405,2

Obsada na 100 ha użytków rolnych w sztukach

Ogółem.....	16,8	43,4	2,8	2,6	1037,6
z tego w grupach obszarowych UR:					
0 - 1 ha.....	6,8	10,4	0,6	2,3	4054,4
Powyżej 1 ha.....	17,6	45,8	3,0	2,6	819,7

Tabl. 10. Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą według użytkowników w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	2002	2010	
	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne	
		razem	w tym o powierzchni powyżej 1 ha UR

W sztukach

Ciągniki ogółem.....	99257	109452	108851	95035
z tego o mocy:				
do 15 kW.....	8197	8562	8553	6020
15 do 25.....	31506	54657	54604	47304
25 do 40.....	33979	27997	27866	25082
40 do 60.....	21336	13289	13121	12216
60 do 100.....	3117	4197	4041	3832
100 kW i więcej.....	1122	750	667	581
Kombajny zbożowe.....	4277	5285	5161	5056
Kombajny buraczane.....	564	586	580	580
Kombajny ziemniaczane.....	1647	2400	2390	2334
Silosokombajny.....	232	209	194	191
Opryskiwacze polowe.....	22702	25047	24918	24059
Opryskiwacze sadownicze....	1029	1170	1156	1087

W odsetkach

Ciągniki ogółem.....	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego o mocy:				
do 15 kW.....	8,3	7,8	7,9	6,3
15 do 25.....	31,7	49,9	50,2	49,8
25 do 40.....	34,2	25,6	25,6	26,4
40 do 60.....	21,5	12,1	12,1	12,9
60 do 100.....	3,1	3,8	3,7	4,0
100 kW i więcej.....	1,1	0,7	0,6	0,6

Tabl. 11. Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	Ciągniki	Kombajny			Siloso- kombajny	Opryski- wacze polowe	Opryski- wacze sado- wnicze
		zbożowe	bura- czane	ziemnia- czane			

W sztukach

	2002						
Ogółem.....	99257	4277	564	1647	232	22702	1029
	2010						
Ogółem.....	109452	5285	586	2400	209	25047	1170
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	13820	105	-	56	3	861	69
1 - 2.....	20026	195	6	109	6	2075	174
2 - 3.....	18751	342	11	150	5	3208	165
3 - 5.....	25453	840	23	418	9	6940	318
5 - 7.....	12616	836	43	457	27	4783	179
7 - 10.....	7856	820	73	434	15	3246	94
10 - 15.....	4570	749	106	359	33	1852	82
15 - 20.....	1755	363	91	145	21	637	21
20 - 30.....	1564	369	98	111	28	563	22
30 - 50.....	1171	267	64	76	20	374	11
50 - 100.....	870	196	54	60	15	280	15
100 ha i więcej.....	1000	203	17	25	27	228	20

Na 100 gospodarstw w sztukach

	2002						
Ogółem.....	31,8	1,4	0,5	0,2	0,1	7,3	0,3
	2010						
Ogółem.....	41,9	2,0	0,2	0,9	0,1	9,6	0,4
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	11,9	0,1	x	0,0	0,0	0,7	0,1
Powyżej 1 ha.....	65,9	3,6	0,4	1,6	0,1	16,7	0,8

Tabl. 12. Pracujący wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r.

Wyszczególnienie	Pracujący ogółem	Gospodarstwa indywidualne			pracownicy najemni stali	Gospodarstwa osób prawnych
		pracujący w swoim gospodarstwie rolnym				
		razem	wyłącznie	głównie		

W tysiącach osób

Ogółem.....	255,2	252,8	221,7	31,0	1,4	1,1
z tego w grupach obszarowych UR:						
0 - 1 ha.....	71,9	71,7	63,0	8,6	0,2	0,0
1 - 2.....	53,1	52,9	45,9	7,0	0,2	0,0
2 - 3.....	39,6	39,4	34,5	4,9	0,2	0,0
3 - 5.....	46,3	46,1	40,4	5,7	0,2	0,0
5 - 7.....	20,1	20,1	17,8	2,3	0,1	0,0
7 - 10.....	11,5	11,3	10,1	1,3	0,1	0,0
10 - 15.....	6,0	6,0	5,3	0,7	0,0	0,0
15 - 20.....	2,0	1,9	1,7	0,2	0,1	0,0
20 - 30.....	1,7	1,5	1,4	0,1	0,0	0,1
30 - 50.....	1,1	1,0	0,9	0,1	0,1	0,0
50 - 100.....	0,7	0,6	0,5	0,1	0,0	0,1
100 ha i więcej.....	1,3	0,3	0,3	0,0	0,2	0,8

W odsetkach

Ogółem.....	100,0	99,0	100,0	87,7	12,3	0,5	0,4
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	100,0	99,6	100,0	87,9	12,1	0,3	0,0
Powyżej 1 ha.....	100,0	98,8	100,0	87,6	12,4	0,6	0,6

Tabl. 13. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych według grup wieku, płci i grup obszarowych użytkowników rolnych w 2010 r.

Grupy obszarowe użytkowników rolnych w ha	Ogółem	W wieku					
		poniżej 25 lat	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej

w tysiącach osób

Użytkownicy ogółem

Ogółem.....	217,6	2,3	23,1	46,0	59,7	47,2	39,3
0 - 1.....	82,5	0,8	8,3	16,7	20,0	18,9	17,7
1 - 2.....	48,4	0,4	4,7	10,2	13,3	10,7	9,0
2 - 3.....	30,6	0,3	3,0	6,3	8,6	6,7	5,7
3 - 5.....	31,3	0,4	3,5	6,8	9,5	6,3	4,8
5 - 7.....	12,3	0,2	1,6	2,9	4,0	2,4	1,3
7 - 10.....	6,5	0,1	0,9	1,7	2,2	1,2	0,5
10 - 15.....	3,1	0,1	0,5	0,8	1,0	0,5	0,2
15 - 20.....	1,0	0,0	0,2	0,3	0,4	0,2	0,0
20 - 30.....	0,8	0,0	0,2	0,2	0,3	0,1	0,0
30 - 50.....	0,5	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1	0,0
50 - 100.....	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
100 i więcej.....	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0

w tym kobiety

Ogółem.....	96,1	0,8	8,9	18,7	24,3	21,2	22,1
0 - 1.....	41,5	0,3	4,0	7,9	9,4	9,6	10,3
1 - 2.....	22,4	0,2	1,9	4,4	5,8	5,0	5,2
2 - 3.....	13,4	0,1	1,1	2,4	3,6	3,0	3,2
3 - 5.....	12,0	0,1	1,2	2,4	3,4	2,4	2,5
5 - 7.....	4,0	0,0	0,4	0,9	1,2	0,8	0,6
7 - 10.....	1,7	0,0	0,2	0,4	0,6	0,3	0,2
10 - 15.....	0,7	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
15 - 20.....	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
20 - 30.....	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
30 - 50.....	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
50 - 100.....	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
100 i więcej.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabl. 14. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych w ciągu roku według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010

Wyszczególnienie	Pracujący ogółem ^a	Gospodarstwa indywidualne				pracownicy najemni stali	Gospodarstwa osób prawnych
		rodzinna siła robocza					
		razem ^a	użytkownicy	współmałżonkowie	pozostali członkowie rodziny ^a		
W tysiącach osób							
2002							
Ogółem.....	494,0	492,4	235,0	123,7	133,7	0,9	0,7
2010							
Ogółem.....	564,1	561,6	217,6	127,7	216,3	1,4	1,1
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	182,1	181,8	82,5	45,1	54,3	0,2	0,0
1 - 2.....	125,8	125,6	48,4	28,7	48,6	0,2	0,0
2 - 3.....	85,4	85,2	30,6	18,4	36,2	0,2	0,0
3 - 5.....	92,8	92,6	31,3	19,3	42,0	0,2	0,0
5 - 7.....	37,8	37,8	12,3	7,9	17,6	0,1	0,0
7 - 10.....	20,3	20,2	6,5	4,3	9,4	0,1	0,0
10 -15.....	9,8	9,7	3,1	2,1	4,5	0,0	0,0
15 - 20.....	3,2	3,1	1,0	0,7	1,4	0,1	0,0
20 - 30.....	2,6	2,5	0,8	0,6	1,1	0,0	0,1
30 - 50.....	1,7	1,6	0,5	0,4	0,7	0,1	0,0
50 - 100.....	1,1	1,0	0,3	0,2	0,4	0,0	0,1
100 ha i więcej.....	1,4	0,5	0,2	0,1	0,2	0,2	0,8
W odsetkach							
2002							
Ogółem.....	100,0	99,7	100,0	47,7	25,1	27,2	0,2
2010							
Ogółem.....	100,0	99,6	100,0	38,7	22,7	38,5	0,2
z tego w grupach obszarowych UR:							
0 - 1 ha.....	100,0	99,9	100,0	45,4	24,8	29,8	0,1
Powyżej 1 ha.....	100,0	99,4	100,0	35,6	21,8	42,7	0,3

^a W 2010 r. z uwzględnieniem członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego wnoszących wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku (bez wynagrodzenia), którzy:
- mieszkali z użytkownikiem, ale nie tworzyli z nim wspólnego gospodarstwa domowego,
- nie mieszkali z użytkownikiem.